

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA VEŘEJNÉ EKONOMIKY

Postavení daně z příjmů fyzických osob v daňovém systému České republiky

Role of Personal Income Tax in the Tax System of the Czech Republic

Student: Kateřina Švecová

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Anna Kovářová

Ostrava 2010

Zadání bakalářské práce

Student: **Kateřina Švecová**

Studijní program: B6202 Hospodářská politika a správa

Studijní obor: 6202R055 Veřejná ekonomika a správa

Specializace: 00 Veřejná ekonomika a správa

Téma: **Postavení daně z příjmů fyzických osob v daňovém systému ČR**
Role of Personal Income Tax in the Tax System of the Czech Republic

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Daňová soustava České republiky
 3. Charakteristika daně z příjmů fyzických osob
 4. Zhodnocení výnosů daně z příjmů fyzických osob
 5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

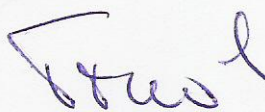
KUBÁTOVÁ, K. *Daňová teorie a politika*. 4. vyd. Praha: ASPI, 2006. 280 s. ISBN 80-7357-205-2.
ŠIROKÝ, J. *Daňové teorie s praktickou aplikací*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2008. 330 s. ISBN 978-80-7400-005-8.
VANČUROVÁ, A.; LÁCHOVÁ, L. *Daňový systém České republiky 2008*. Praha: VOX, 2008. 319 s. ISBN 978-80-86324-72-2.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

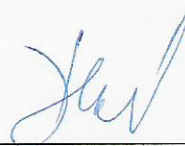
Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Anna Kovářová**

Datum zadání: 20.11.2009

Datum odevzdání: 07.05.2010

doc. Ing. Petr Tománek, CSc.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

„Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou práci včetně všech příloh vypracovala samostatně.
Přílohu č. 1 daná mi k dispozici, jsem samostatně doplnila.“

Ostrava 7.5.2010

Obsah

1	Úvod.....	1
2	Daňová soustava České republiky	3
2.1	Historie daní	3
2.2	Definice daně.....	5
2.3	Třídění daní	5
2.4	Jiná třídění daní	9
2.5	Funkce daní	11
2.6	Základ daně	12
2.7	Sazba daně.....	12
2.8	Výběr daní	13
3	Charakteristika daně z příjmů fyzických osob.....	14
3.1	Charakteristika osobní důchodové daně.....	14
3.1.1	Hlediska důchodů.....	14
3.1.2	Negativní daň	15
3.1.3	Harmonizace daně v EU	16
3.2	Analýza daně z příjmů fyzických osob	17
3.2.1	Předmět daně	17
3.2.2	Osvobození od daně	18
3.2.3	Základ daně	19
3.2.4	Sazba daně.....	20
3.2.5	Úlevy na daních.....	20
3.2.6	Vlastnosti daně	24
3.2.7	Daňová povinnost.....	25
3.2.8	Daňové přiznání.....	25
4	Zhodnocení výnosů daně z příjmů fyzických osob	27
4.1	Celostátní výnos daně z příjmů fyzických osob	27
4.1.1	Výnos daně za rok 2005	27
4.1.2	Výnos daně za rok 2006	29
4.1.3	Výnos daně za rok 2007	31
4.1.4	Výnos daně za rok 2008	32
4.1.5	Výnos daně za rok 2009	33
4.2	Výnos daně z příjmů fyzických osob územních samosprávných celků	34

4.2.1	Výnos daně za rok 2005	35
4.2.2	Výnos daně za rok 2006	37
4.2.3	Výnos daně za rok 2007	37
4.2.4	Výnos daně za rok 2008	37
4.2.5	Výnos daně za rok 2009	38
5	Závěr	41
	Seznam literatury	43
	Seznam zkratk a symbolů	
	Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce	
	Příloha	

1 Úvod

Daňový systém České republiky je obdobný jako systémy vyspělých států Evropy, liší se například v sazbách, osvobozeních či slevách jednotlivých daní. Skládá se ze soustavy daní, které jsou vybírány za určité období od fyzických a právnických osob, a to z jejich důchodu, majetku a formou spotřeby zboží a služeb, kdy daň je součástí ceny tohoto statku. Výnosy daní slouží jako hlavní zdroj příjmů veřejných rozpočtů. Veřejný rozpočet je peněžní fond a zároveň finanční plán veřejnoprávních subjektů. V české republice funguje soustava veřejných rozpočtů, která se skládá ze státního rozpočtu, dále rozpočtů krajů a obcí. Do této soustavy patří i rozpočty příspěvkových organizací a dobrovolných svazků obcí. Daňové příjmy jsou největšími příjmy státního rozpočtu a rozpočtů obcí. Daň nebo její část, jež plyne do veřejných rozpočtů, stanovuje rozpočtové určení daní.

Každá daň slouží k určitému účelu. Daň z příjmů fyzických osob je využívána jako prostředek, kterým je možné ovlivňovat chování fyzických osob. Výši daně lze snižovat například prostřednictvím darů na veřejně prospěšné účely, příspěvky na penzijní připojištění nebo zaměstnáváním zdravotně handicapovaných osob.

Při nedostatečné kontrole daní a rostoucímu daňovému zatížení jednotlivců i celého hospodářství dochází k daňovým únikům. Daně jsou finančním základem veřejných rozpočtů a jejich správou se zabývá Ministerstvo financí. Na nižší úrovni pak pravomoc řídit a spravovat daně náleží finančním a celním úřadům.

Cílem práce je zhodnotit postavení daně z příjmů fyzických osob v daňovém systému České republiky. V jednotlivých kapitolách jsou použity metody srovnávací, abstrakce a časových řad.

Tato práce se skládá ze tří kapitol, které jsou dále členěny do tematických podkapitol. První kapitola bakalářské práce je zaměřena na teorii daňového systému. Daňový systém České republiky se skládá z přímých a nepřímých daní. Dále kapitola nahlíží na jiná třídění daní, například klasifikace daní dle subjektu daně či objektu, stupně jejich progrese nebo daňového určení. Blíže popisuje základní funkce, které daně v ekonomice plní, dále z čeho se vyvozuje základ daní a jaká je jejich sazba. Druhá kapitola se zaměřuje přímo na daň z příjmů fyzických osob. Okrajově se zabývá harmonizačním procesem daní v Evropské unii. Kapitola podrobně popisuje daň z příjmů fyzických osob, nejprve co je předmětem daně, dále jaké příjmy fyzických osob jsou od daně osvobozeny, jednotlivé základy daně podle druhů příjmů

a pozitivní vlastnosti daně. Existují standardní a nestandardní úlevy na daních. Daň je vybírána na základě daňového přiznání a systému záloh. Třetí kapitola obsahuje výnosy daně z příjmů fyzických osob od roku 2005 do roku 2009. Jednak z pohledu celostátního inkasa za jednotlivá léta a jednak z užitku samosprávných územních celků, tedy jaká část výnosu daně z příjmů fyzických osob připadne obcím a krajům.

Stěžejními zdroji této práce jsou odborné publikace zabývající se daňovými teoriemi.

2 Daňová soustava České republiky

K naplnění veřejného rozpočtu státu je zapotřebí více menších daní, nikoli jedna velká daň. K tomu slouží daňová soustava, neboli souhrn všech daní, které se v určitém čase na daném území vybírají. Mezi faktory ovlivňující uspořádání daňové soustavy náleží, velikost státu, jeho územní členění, tradice způsobu výběru daní, ale také přijaté závazky, jež plynou ze zapojení do mezinárodních sjednocujících procesů. V širším pojetí tomuto účelu slouží daňový systém, který obsahuje i právně, organizačně a technicky vybudovaný systém institucí, jež zabezpečují správu daní, jejich vyměřování, vymáhání a kontrolu, dále systém nástrojů, metod a pracovních postupů, jež jsou uplatňovány ve vztahu k daňovým subjektům [2]. Do tržních vztahů by měl daňový systém zasahovat co nejméně. Předpoklady dobrého daňového systému jsou daňová spravedlnost, kdy příspěvek subjektu na daních by měl odpovídat jeho možnostem a možnému prospěchu ze služeb poskytnutých státem, dále efektivnost, aby nedocházelo k nadměrnému daňovému břemenu, právní perfektnost, která je nutná pro výběr a zajištění daňového systému, jednoduchost a srozumitelnost, aby subjektům, jež jsou daněmi zatíženi, byl znám rozsah daňových závazků a správné ovlivňování chování ekonomických subjektů [3]. Další charakteristikou daňového systému je popis daňového mixu. Ten vypovídá, jaký typ daní určitý stát upřednostňuje a jaký naopak potlačuje. Význam jednotlivých druhů daní se nejčastěji měří prostřednictvím podílu výnosů jednoho typu daní na celkovém daňovém výnosu.

Daňový systém České republiky je svými hlavními znaky podobný většině systémů vyspělých, zejména evropských zemí.

2.1 Historie daní

První daně se na našem území objevují se vznikem prvních raně feudálních monarchií. V této době je stát chápán jako soukromé vlastnictví panovníka, všichni jeho obyvatelé jsou podřízeni panovníkovy, tedy knížeti, který stojí na jedné straně daňově právních vztahů. Raně středověký stát nebyl postaven na pravidelné daňové soustavě, jako je tomu ve 20. století. Velkou roli v příjmech panovníka měly válečné kořisti a poplatky za ochranu nebo neútočení na sousedské státy. Výnosným způsobem bylo tzv. obnovování mince. V nepříznivých obdobích byly mince stahovány a v horší ryzosti znovu raženy. Do státní pokladny dále plynuly výnosy z rozsáhlých knížecích statků. Pravděpodobně nejstarší daňovou povinností obyvatelstva byla platba tributu, kterou byli zatíženi všichni svobodní rolníci. Její výše činila

12 denárů ze zhruba 8,5 ha. Některé daně se odváděly i v naturální formě. V písemných pramenech se objevují pojmy žitné, otročné, hrnčené nebo chomútné. Tyto poplatky se platily především na hranicích jako cla. Kníže je využíval k obohacení z dovozu, vývozu i tranzitu zboží. S přepravou zboží bylo také spojeno vybírání mostného a dalších poplatků na tržištích. Panovníkovi dokonce plynul podíl z provozu některých krčem. Administrativně se daně vybíraly tzv. hradskou soustavou, úředníky, kteří si za odměnu z výkonu úřadu mohli ponechat část toho, co vybrali. K poměrně zásadním změnám berní soustavy došlo v Čechách ve 13. století, kdy se soukromoprávní pojetí státu transformovalo na veřejnoprávní. Renta již neplynula do pokladny panovníka, ale do pokladen vlastníků panství. Šlechta se stala pevněji zformovanou a poměrně uzavřenou vrstvou výsadních osob. Panovník začal vybírat tzv. obecnou (generální) berni, což byla přímá majetková daň placená za všech pozemků v zemi, bez ohledu na vlastnictví. Kromě pozemků byly zvláštní sazbou postiženy i některé hospodářské provozovny. V období habsburské vlády byla snaha o centralizaci monarchie, české zemské orgány měly být podřízeny ústředním vídeňským orgánům. Pod obecnou berní se skrývají různé typy daní a způsob daňového zatížení se často měnil, podle nejpříjemnější a nejefektivnější podoby daňového systému pro krále a stavy. Byl položen důraz na daně spotřebního charakteru. Administrativa se však výrazně byrokratizovala, především z důvodu správních reforem. V období absolutismu jádro berní představovala tzv. všeobecná berně, neboli pozemková daň, daň z výnosů půdy, která se poddanými odváděla vrchnosti. Vrchnost měla na dani určitý podíl. Postupem času se stavové dožadovali i jisté míry kontroly nad jejím používáním. Král nemohl všeobecnou berni předepisovat a vybírat bez souhlasu sněmu. Docházelo zde k určitému kompromisu. Nová skupina daní se objevila za dlouhé vlády Marie Terezie, určitý význam měla daň výdělková, dědická a příjmová. Relativně moderní soustava daní se na území českých zemí vytváří až v druhé polovině 19. století. Daňový systém je centralizován a rozšiřován, zvyšuje se počet a význam vybíraných daní a poplatků. Rovná daň se nahrazuje ve prospěch principu tzv. daňové spravedlnosti. Zavádí se tzv. daněproste minimum, minimální příjmy dosažené za rok, pod které se daň neplatila. Počet a druhy daní byly vyšší a rozdílnější hlavně u spotřebních daní. Berně a poplatky měly účel finanční, dostatečně zajistit krytí veřejných potřeb, národohospodářský účel, policejní a sociální. Existoval již doplňkově propracovaný systém daní územních korporací. Při použití dělení na daně přímé a nepřímé, byly do vzniku Československé republiky vytvořeny daně výnosové, všeobecná daň výdělková, daň veřejně účtujících podniků a daň z kapitálových úroků a rent. Další skupinu tvořily daně důchodové, mezi nimiž byla daň z příjmů a daň z vyššího služného. Nepřímé daně této doby byly spojeny s příjmem při jeho realizaci,

uvalovaly se na spotřebu a hrazeny byly výrobcem nebo prodejcem. Na rozdíl od přímých daní u nepřímých nebyla přijata žádná sjednocující úprava, tato soustava byla ještě zastaralá. Tehdejšími nepřímými daněmi byly například cla, akcízy, cukerní, lihová a pивní daň. Ve dvacátém století proběhlo několik reforem daňového systému. Více se zaměřuje na nepřímé daně a jejich podílu na celkových výnosech. Prohlubuje se kooperace v daňových systémech pomocí směrnic Evropské unie [8].

2.2 Definice daně

Daň je definována jako povinná, nenávratná, zákonem určená platba do veřejného rozpočtu. Je to platba neúčelová a neekvivalentní. Daň se pravidelně opakuje v časových intervalech, nebo je nepravidelná a platí se za určitých podmínek. Daň tak představuje převod finančních prostředků od soukromého sektoru k veřejnému sektoru. Neúčelovost daně znamená, že konkrétní daň v určité výši nemá financovat konkrétní vládní projekt, ale že se stane součástí celkových příjmů veřejného rozpočtu, z něhož se poté budou financovat různé veřejné potřeby. Neekvivalentnost pro poplatníka znamená, že nemá nárok na protihodnotu ve výši odpovídající jeho platbě. [1]

„Charakteristickým znakem daní je to, že splnění daňové povinnosti nezakládá poplatníkovi nárok na žádné konkrétní plnění ze strany státu. Návratnost daní není tedy podmíněna obsahem daňového právního vztahu, ale prostřednictvím naplnění daňových funkcí, které jsou vlastní danému státu. Daň je právním vztahem závazkovým, ze kterého věřiteli vzniká právo na plnění od dlužníka a dlužníkovi vzniká povinnost závazek splnit.“ [2,s.9]

„Z ekonomického hlediska patří mezi daně i cla, neboť se jedná o povinnou neúčelovou platbu do státního rozpočtu, placenou při přechodu zboží nebo služby přes státní hranici. Pokud je platba daňového charakteru uložena jednorázově, nazývá se dávkou.“ [1,s.16]

2.3 Třídění daní

Daně lze v České republice členit podle vazby na důchod poplatníka na přímé a nepřímé. Přímé daně jsou bezprostředně vyměřeny poplatníkovi na základě jeho důchodu nebo majetku a lze se domnívat, že jejich výše jde na úkor důchodu osoby, které jsou předepsány, a ta se jim nemůže vyhnout, nemůže jejich část přenést na další ekonomické subjekty. Daně jsou adresné a přihlížejí k majetkové či důchodové situaci osoby, která si jejich výši často vypočítává sama a sama si je odvádí, či alespoň jejich hodnotu zná. Přímé daně se dělí na daně z příjmů, neboli důchodové a z majetku.

„Daně z příjmů jsou dvě, daň z příjmů fyzických a právnických osob. Ve svém souhrnu jsou třetím nejdůležitějším rozpočtovým příjmem. **Daň z příjmů fyzických osob** je univerzální daní, již podléhají veškeré zdanitelné příjmy jednotlivců. Je to daň, která je svázána s největšími očekáváními. Požaduje se po ní, aby byla prostředkem redistribuce důchodů od bohatších k sociálně potřebným, a zároveň má ovlivňovat chování poplatníka žádoucím směrem. Základ daně z příjmů fyzických osob se rozpadá do pěti dílčích základů daně odpovídajícím hlavním druhům zdanitelných příjmů, z nichž nejdůležitější jsou příjmy ze závislé činnosti, tj. mzdy a podobné příjmy. Základ daně se snižuje o nestandardní odpočty, tj. o určité druhy preferovaných výdajů. Sazba daně z příjmů fyzických osob byla progresivní, ale od roku 2008 je už lineární. Významnou roli v konstrukci daně hrají standardní slevy na dani, které při lineární sazbě zajišťují její progresivitu. Část příjmů ale nevstupuje do jednotného základu daně a tvoří samostatné základy daně, které podléhají dani srážkou u zdroje. Výnos daně z příjmů fyzických osob až do roku 1997 i relativně rostl. V porovnání se státy Evropské unie je však stále dost nízký. Široké je naopak osvobození od daně.“ [3,s.38]

Daň z příjmů právnických osob je adresována všem právnickým osobám. Předmětem daně jsou veškeré příjmy z činnosti a z nakládání s majetkem, u nepodnikatelských subjektů potom zejména příjmy z činností uskutečňovaných za účelem dosahování zisku. Základ daně odvozený od účetního výsledku hospodaření před zdaněním se snižuje o několik nestandardních odpočtů. Sazba daně z příjmů právnických osob je lineární, ale odlišná od sazby daně z příjmů fyzických osob. U daně z příjmů právnických osob se v menší míře používají slevy na dani. Daň z příjmů právnických osob je velmi důležitá z hlediska podnikatelských subjektů. Zejména nominální sazba této daně je často mezinárodně srovnávána a posuzuje se jako jeden z ukazatelů spolutřezhodujících o zemi, ve které bude investováno.

Majetkové daně jsou jen doplňkovým daňovým příjmem. Mezi majetkové daně lze řadit daň z nemovitostí, z majetkových transakcí, tzv. trojdaň, která zahrnuje daň dědickou, darovací a z převodu nemovitostí, a daň silniční. Výnos dani z nemovitosti je jen o málo nižší než daně silniční. Daně převodové jsou ve svém souhrnu nejvýznamnější. Z nich má zcela převažující postavení daň z převodu nemovitostí. Nemovitosti jsou oblíbeným předmětem majetkových daní již dlouho.

Daně z nemovitostí se vybírají nikoli podle bydliště či sídla poplatníka, ale podle polohy nemovitosti, protože výnos daně z nemovitostí je příjmem obcí. Zahrnují daň z pozemků a ze staveb. Daň z pozemků se vybírá ze zemědělské půdy, ze stavebních a ostatních pozemků. Pro daň z pozemků je důležitá kategorizace pozemků. Mezi základní druhy pozemků patří zemědělská a nezemědělská půda. Zemědělská půda zahrnuje ornou půdu, chmelnice, vinice, zahrady, ovocné sady a trvalé travní porosty. Do nezemědělské půdy patří lesní pozemky, vodní plochy, zastavěné plochy a nádvoří a ostatní plochy. Základem daně je výměra pozemků v m². Sazba daně je diferencovaná, především podle typu pozemku, a pevná. Předmětem daně ze staveb jsou stavby a byty a samostatné nebytové prostory evidované v katastru nemovitostí. Základem daně ze staveb je skutečně zastavěná plocha staveb v m². Sazba daně je diferencovaná a pevná. Zvyšuje se s dalším nadzemním podlažím stavby. I když obě daně z nemovitostí mají odlišný předmět i techniku výpočtu, jsou pevně spojeny společným výběrem, a tak jejich výnos nelze od sebe rozlišit.

„**Daň dědická a darovací** jsou jednorázovými daněmi, které se vyměřují při bezúplatném převodu majetku. Předmětem daně dědické je nabytí majetku děděním, daně darovací bezúplatné nabytí majetku. Základem obou daní je hodnota převáděného majetku. Sazba daní je progresivní. Jejich význam z hlediska fiskálního výnosu je téměř zanedbatelný. Blízcí příbuzní jsou od daně osvobozeni.“ [3,s.41]

Daň z převodu nemovitostí je také jednorázovou daní. Předmětem této daně je úplatný převod nebo přechod vlastnictví k nemovitosti, vypořádání podílového spoluvlastnictví a vzájemná směna nemovitostí. Základem daně je zpravidla kupní cena nebo ocenění podle zákona o oceňování. Sazba daně je jednotná a lineární.

Daň silniční hradí zpravidla provozovatelé motorových vozidel. Předmětem daně jsou silniční motorová vozidla, u osobních automobilů jen pokud jsou používána k výdělečné činnosti. Sazba daně je pevná a diferencovaná u osobních automobilů podle zdvihového objemu motoru a u užitkových vozidel podle celkové hmotnosti a počtu náprav.

Nepřímé daně jsou placeny a vybírány v cenách zboží, služeb, převodů a pronájmů; rozhodujícím momentem zdanění je většinou samotný akt nákupu či spotřeby příslušné komodity. Tradičně se tak nepřímými daněmi nazývají daně, jejichž objektem je spotřeba. Daně nerespektují důchodovou ani majetkovou situaci osoby, protože jsou vyměřeny ve stejné výši pro osoby s vysokými i nízkými příjmy či bohatstvím. Daně jsou neadresné, a tak si jejich výši mnohdy ani běžný občan neuvedomí. Rozdělují se na všeobecné (ty jsou

uvalovány na velké skupiny výrobků či služeb) a selektivní (uvalovány jako jednotková daň na vybrané komodity).

Daň z přidané hodnoty je všeobecnou daní ze spotřeby moderního typu. Podléhá jí dodání zboží, poskytování služeb, převod nemovitostí, dále dovoz zboží ze třetích zemí. Sazba daně z přidané hodnoty je lineární a diferencovaná se dvěma úrovněmi. Základem daně je vše, co jako úplatu obdržel nebo má obdržet plátcе za uskutečněné plnění od osoby, pro kterou je zdanitelné plnění uskutečněno, nebo od třetí osoby, vyjma daně za toto zdanitelné plnění. U zdanitelného plnění se uplatňuje základní a snížená sazba daně [5].

„**Spotřební daně** jsou výběrovými (selektivními) daněmi ze spotřeby, kterým podléhá pět komodit zboží. Jedná s o daň z minerálních olejů, daň z lihu, daň z vína a meziproduktů, daň z piva a o daň z tabákových výrobků.“ [3,s.42] Předmětem spotřebních daní jsou vybrané výrobky na daňovém území Evropského společenství vyrobené nebo dovezené. Základem daně z minerálních olejů je množství minerálních olejů vyjádřené v 1 000 litrech při teplotě 15 °C vyjma těžkých topných olejů, u kterých je základem daně množství vyjádřené v tunách čisté hmotnosti. U daně z lihu je základem daně množství lihu vyjádřené v hektolitrech etanolu při teplotě 20 °C. Stejně jako u daně z lihu i daň z piva a daň z vína a meziproduktů je základem daně množství výrobku vyjádřené v hektolitrech. Základem daně u tabákových výrobků je cena pro konečného spotřebitele pro procentní část daně u cigaret a množství vyjádřené v kusech pro pevnou část daně u cigaret. U doutníků a cigarillos je základem daně množství vyjádřené v kusech, u tabáku ke kouření je to množství vyjádřené v kilogramech. Sazba daně je určena pevně pro každou spotřební daň, podle skupiny výrobků a jejich vlastností [5].

Od roku 2008 jsou v daňovém systému České republiky daně k ochraně životního prostředí, tzv. ekologické nebo též energetické daně. Jedná se o tři daně, a to **daň ze zemního plynu, daň z pevných paliv a daň z elektřiny**. Smyslem těchto daní je snížení spotřeby energie. Správou energetických daní se zabývají celní orgány. Předmětem daně ze zemního plynu a některých dalších plynů je plyn určený pro pohon motoru, plyn používaný na výrobu tepla, k použití pro stacionární motory, provozy a stroji užívaných při stavbách a pro vozidla určená k používání mimo veřejné cesty. Základem daně je množství plynu v MWh spalného tepla. Sazby jsou u této daně pevně stanoveny. Předmětem daně z pevných paliv je černé uhlí, brikety, bulety, hnědé uhlí, koks a polokoks a ostatní uhlovodíky pokud jsou určeny pro výrobu tepla. Základem daně je množství pevných paliv vyjádřené v GJ spalného tepla

v původním vzorku. Sazba daně je opět pevně stanovena. Předmětem daně z elektřiny je elektřina. Základem daně je množství elektřiny v MWh, sazbou daně je pevně stanovená částka [5].

2.4 Jiná třídění daní

Prvním existujícím tříděním daní je **klasifikace daní dle subjektu daně**. Třídění na základě vymezení osoby či osob, tedy subjektů, kteří platí daň. Do této klasifikace se zahrnují subjekty **jednotlivec** – individuální fyzická osoba, která je charakterizována jménem, trvalým bydlištěm a určitým jedinečným znakem (např. v České republice rodné číslo), dále je to **domácnost** – v případech, kdy je nositelem daňových povinností určená hlava rodiny, která daň odvádí za domácnost jako celek; **oba manželé** – pokud je zavedeno společné zdanění manželů, tj. že všechny příjmy manželů se sumarizují a dělí dvěma, což při existenci progresivních sazeb daní může znamenat snížení celkové daňové povinnosti; **všichni členové domácnosti** – jedná se o náročnější variantu předchozího vymezení subjektu daně, která znamená sumarizaci příjmů všech členů domácnosti a vydělení buď počtem osob patřících do domácnosti, nebo jen počtem výdělečně činných, či jiným způsobem, kdy se jednotlivým členům domácnosti přiřazují koeficienty; **firma, korporace** – tj. za určitým cílem uměle vytvořená právnická osoba, která pro vnější okolí vystupuje jako jedna organizace, je definována názvem, právní formou, je zapsána do seznamu firem a je jí přiděleno identifikační číslo [2,s.49].

Dalším tříděním je **klasifikace daní dle objektu**. Pro třídění daní zohledňující objekt daně je hlediskem definování předmětu, na který se daň váže, a důvod jejího odvádění. Daně mohou být **důchodové** – jsou uvaleny na důchody poplatníka (mzdu, rentu, zisk, úrok) plynoucí mi jednak v peněžní, ale i v naturální podobě; **výnosové** – jejich výše je většinou odhadována podle vnějších reálných znaků výdělečné činnosti (počet zaměstnanců, druh podnikání, velikost budov apod.); **majetkové** – zdaňují nemovitosti i movitý majetek, a to jeho držbu či nabytí; **z hlavy** (subjektové) – tyto daně by poplatník platil z titulu samotné své existence, např. při docílení určitého věku, při poskytnutí volebního práva; daň z hlavy je speciální případ paušální daně, která je stanovena v pevné výši, poplatník se jí nemůže vyhnout změnou svého chování, nemá tudíž distorzi; **obratové daně** – uvalené buď na hrubý obrat u každého výrobce podílejícího se na zpracování každého výrobku, nebo čistý obrat, případně na obrat docílený u posledního zpracovatele; **spotřební** – postihují buď veškerou spotřebu, či spotřebu vybraných skupin výrobků.

Do klasifikace podle objektu bývají řazeny kapitálové daně, které postihují stav, jenž nastane k určitému datu (např. daň z nemovitostí), a tokové daně, kdy se zjišťuje změna množství předmětu zdaňování za určitou časovou jednotku (např. příjmy za zdaňovací období).

„**Klasifikace daní dle jejich respektování příjmových poměrů poplatníka.** Při tomto členění se daně rozlišují na základě platební schopnosti (kapacitě) poplatníka. Rozlišují se daně **osobní** – respektují důchodovou situaci poplatníka, neboť se vyměřují na základě jeho osobního příjmu nebo příjmu z podnikání; odrážejí tak schopnost poplatníka tyto daně odvádět; **in rem daně** - poplatník je odvádí z titulu vlastnictví či nabytí určitého majetku, nákupu či spotřeby zboží a služeb, jejich výše není závislá na jeho příjmech.“ [2,s.50]

Klasifikace daní dle stupně jejich progrese. Podle toho, jak se bude míra zdanění měnit se změnou důchodu, se rozlišují daně:

Progresivní daň, kdy s růstem důchodu poplatníka dochází k růstu míry jeho zdanění; poplatník platí tím větší část svého důchodu jako daň, čím je jeho důchod vyšší.

Proporcionální, což jsou daně, kdy s růstem důchodu poplatníka se míra jeho zdanění nemění a marginální daňová zátěž přírůstku důchodu se rovná poměrnému daňovému zatížení (poplatník vydává na platbu daně stejné procento svého důchodu bez ohledu na změnu výše svého důchodu).

Regresivní, kdy průměrná daňová zátěž klesá s růstem důchodu poplatníka; platí tím menší část svého důchodu jako daň, čím je důchod vyšší.

Klasifikace daní dle stanovení hodnoty daně vzhledem k daňovému základu. Třídění daní podle kritéria rozdílného algoritmu výpočtu výše daně z daňového základu. Podle tohoto hlediska se rozlišují daně **jednotkové** (specifické) – jsou stanoveny podle množství jednotek daňového základu nebo množstevních jednotek zdaňovaného znaku v daňovém základu (např. objemu přepočteného 100 % lihu obsaženého v alkoholických nápojích); typickým představitelem těchto daní jsou akcízy; daně **ad valorem** (k hodnotě) – jsou stanoveny podle ceny zdaňovaného základu, jejich výše se určuje ze základu daně v peněžních jednotkách, nejčastěji procentem; reprezentantem těchto daní je daň z přidané hodnoty.

Klasifikace daní dle daňového určení. Třídění daní podle daňového určení, tj. rozpočtu, do kterého plynou, na **nadstátní** (placené do rozpočtu Evropské unie; v EU jsou takto placena

dovozní cla, jejichž výtěžek jde do společného rozpočtu EU), **státní, vyšších územněsprávních celků a municipální daně** (především daň z nemovitosti).

Zvláštní postavení mají tzv. **svěřené daně** – celostátně platné daně, plynoucí do rozpočtů nižších úrovní. V České republice se takto rozdělují daně z příjmů, DPH a další mezi kraje a obce [4].

2.5 Funkce daní

Daně plní v ekonomice stejné tři základní funkce jako veřejný sektor. Jsou jimi funkce alokační, redistribuční a stabilizační. Dále plní funkci fiskální, která je obsažena ve všech třech základních funkcích a nemá tedy s nimi stejné postavení.

Alokační funkce daní řeší problematiku investování (umísťování) vládních výdajů a optimálního rozdělení mezi veřejnou a soukromou spotřebou. Vláda sice potřebuje k naplnění svých cílů disponovat určitými prostředky a zasahovat do ekonomiky, ale příliš rozsáhlý veřejný sektor by vedl k alokování i těch prostředků, které je možno efektivněji a méně nákladněji umísťovat prostřednictvím trhu [2,s.12]. Alokační funkce se tedy uplatňuje tehdy, když trh projevuje neefektivnost v alokaci zdrojů. Příčiny tržního selhání jsou: existence veřejných statků, statků pod ochranou, externalit a nedokonalá konkurence.

Redistribuční funkce je důležitá proto, že lidé nepovažují rozdělení důchodů a bohatství vzniklých fungováním trhu za spravedlivé. Veřejné finance (daně) mají za úkol přesunout část důchodů a bohatství směrem od bohatších jedinců k chudším [1,s.19]. Vláda odnímáním části důchodů poplatníků a poskytováním transferových plateb modifikuje prvotní distribuci. Plnění alokační a (re)distribuční úlohy daní není závislé na změnách v poměru příjmů a výdajů veřejných rozpočtů, za optimální se považuje vyrovnaný rozpočet.

Stabilizační funkce znamená zmírňování cyklických výkyvů v ekonomice v zájmu zajištění zaměstnanosti a cenové stability [1,s.19]. Využití stabilizační funkce předpokládá v závislosti na hospodářském cyklu sestavení přebytkového, vyrovnaného či deficitního rozpočtu.

„Fiskální funkcí se rozumí získávání finančních prostředků do veřejných rozpočtů, z nichž jsou pak financovány veřejné výdaje. Fiskální funkce je historicky nejstarší a je obsažena ve všech třech výše uvedených funkcích. U funkce alokační jde o získání prostředků na financování pro chudé. Při plnění stabilizační funkce reguluje vláda výši daňových příjmů podle hospodářského cyklu.“ [1,s.19]

2.6 Základ daně

„Základ daně musí být vyjádřen v měřitelných jednotkách, a to buď v jednotkách (např. kus, m²), nebo v hodnotovém vyjádření tedy v korunách. Od způsobu vyjádření základu daně se odvíjí i typ použité daňové sazby. S vymezením jednotky, ve které se základ daně stanoví, úzce souvisí členění daní na daně stanovené bez vztahu k velikosti základu daně; typickým příkladem takovéto daně je daň z hlavy, daně specifické, kde je základ daně vyjádřen ve fyzikálních jednotkách, objemových jednotkách či jednotkách měřící chemické vlastnosti předmětu daně a daně hodnotové, nebo cizím slovem ad valorem, jejichž základ daně je vyjádřen v peněžních jednotkách. Příkladem takové daně je daň důchodová nebo všeobecná daň ze spotřeby.“ [3,s.16]

„Z jiného pohledu rozeznáváme daně podle toho, zda základem daně je stavová nebo toková veličina. Stavová veličina se fixuje k určitému datu, toková se načítá za stanovené období. Tím je zpravidla zdaňovací období. Zdaňovací období je pravidelný časový interval, za který nebo na který se základ daně stanoví a daň vybírá. Základním zdaňovacím obdobím je 12 měsíců, u nás zpravidla kalendářní rok. Ten se používá u všech přímých daní, pokud se nejedná o daně bez zdaňovacího období. U daní ze spotřeby by byl kalendářní rok příliš dlouhou periodou, proto je nejčastějším zdaňovacím obdobím kalendářní měsíc, v omezené míře se však používá i kalendářní čtvrtletí.“ [3,s.16]

2.7 Sazba daně

Sazba daně je algoritmus, prostřednictvím kterého se ze základu daně stanoví velikost daně. Podle druhu předmětu daně nebo poplatníka se daňové sazba dělí na jednotnou a diferencovanou. Podle typu základu daně lze sazbu daně rozlišovat na pevnou a relativní, která se dále dělí na lineární a progresivní. Jednotná sazba daně je stejná pro všechny typy a druhy předmětu příslušné daně nezávisle na jeho kvalitě. Výše diferencované sazby daně se liší podle druhu předmětu daně, resp. jeho kvality (daň z přidané hodnoty), ale také podle daňového subjektu (daň z příjmů právnických osob). Pevná sazba daně se vztahuje k fyzikální jednotce základu daně. To předpokládá, že základ daně je ve fyzických jednotkách také vyjádřen. Například sazba daně na 1 m² zastavěné plochy nebo 1 hl piva. Je charakteristická pro majetkové daně. Relativní sazba daně se užívá tam, kde je hodnotový základ daně. Sazba udává určitý podíl, resp. procento ze základu daně. Lineární sazba daně je taková, kdy daň roste s růstem základu ve stejném poměru. Je obvykle stanovena jako určité procento ze základu daně, které se nemění s velikostí základu daně. Progresivní sazba daně

má zpravidla výrazné redistribuční účinky. S růstem základu daně roste daň relativně rychleji než základ daně [3].

2.8 Výběr daní

Při výběru daní se rozlišuje plátce daně a poplatník daně, a to z praktických důvodů. Plátce daně je osoba, která má ze zákona povinnost zaplatit daň, v určitém případě i vybrat, zkontrolovat a odvést státu. Poplatník je pak osoba, která nese daňové břemeno.

„Obvyklý způsob placení daně je zákonem určená povinnost daňového subjektu daň si vypočítat v daňovém přiznání. K účinnému výběru daní byly také zavedeny způsoby, které daňovou platbu rozdělují do menších částek, nebo které zaručí platbu daně hned při vzniku příjmu poplatníka. Mezi tyto způsoby placení daně patří zálohy, splátky a srážky daně u zdroje.“ [2]

Záloha na daň je platba, kterou je daňový subjekt povinen odvádět před vyměřením daňové povinnosti za nebo na zdaňovací období. Ve splatnosti budou zálohy na její úhradu započítány.

Splátky daně jsou postupným plněním již stanovené daňové povinnosti v průběhu zdaňovacího období, na které se daň vyměřuje. Velikost splátek je zpravidla určena jako poměrná část daňové povinnosti.

Srážka daně je výběr daně se dvěma daňovými subjekty – plátcem daně, který je přímým daňovým subjektem, daň vypočte a pod svou majetkovou odpovědností odvede, a poplatníkem, z jehož příjmu plátce daně srážku provede a který je nepřímým, zprostředkovaným daňovým subjektem. Řádně provedená srážka daně je konečným splněním daňové povinnosti [3].

3 Charakteristika daně z příjmů fyzických osob

Daň z příjmů fyzických osob je přímou daní. Je dána zákonem č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů ve znění pozdějších předpisů.

3.1 Charakteristika osobní důchodové daně

Kapitola je rozdělena do tří částí. V první části je teoreticky charakterizována podstata důchodu. Další část se zabývá koncepcí negativní daně. Poslední část této kapitole nahlíží na možnou harmonizaci daní na území Evropské unie.

3.1.1 Hlediska důchodů

Na důchody lze pohlížet z několika hledisek, mohou jimi být:

Peněžní důchody. V praxi je samozřejmě těžko uskutečnitelné zdaňovat nepeněžní důchody, a tím se zvyšuje nespravedlivost daně. Jestliže se dva poplatníci se stejným důchodem – tj. se stejným součtem přírůstků čistého jmění a velikostí spotřeby za zdaňovací období – rozhodnou pro důchody v různé podobě, nebude dosaženo horizontální spravedlnosti. Daňové systémy totiž ve velké většině vylučují z daňové základny důchody nepeněžní [1,s.170].

Nepeněžní důchody. Naturální důchody se často nezdaňují nebo jsou osvobozeny do určité výše proto, že je těžké je oceňovat, a také úniky by byly velké. Tyto důchody zpravidla nedosahují velké výše, ačkoliv různé naturální příjmy zaměstnanců by pravděpodobně vyrostly do neúnosných rozměrů, kdyby tomu daňový zákon nebránil explicitně vyjádřenými omezeními v jejich bezplatném poskytování.

Imputované důchody. K imputovaným důchodům patří zejména imputovaná renta (nájemné) u domů obývaných vlastníky. Když je dům pronajímán, nájemce platí nájemné, které podléhá u vlastníka nemovitosti dani z příjmů. Když však vlastník v domě sám bydlí, realizuje tak spotřebu (která představuje jeho důchod) a ta by se také měla zdanit. Pro zachování daňové spravedlnosti některé státy skutečně zahrnují imputovanou rentu do daňových základů a v některých státech je poskytována zvláštní úleva na oba zaměstnané manžele nebo na pomocníci v domácnosti jako určité vyrovnání za to, že mají zdaněny celé důchody [1,s.170].

Nerealizované důchody (kapitálové výnosy). Nerealizované jsou takové důchody, které si poplatník sice přičítá k dobru, ale prozatím je nedostává proplacené. Nerealizované

kapitálové výnosy, tj. růst ceny drženího kapitálu – ať už v podobě hmotné (třeba obraz) nebo v cenných papírech – představují nepochybně růst bohatství poplatníka a měly by rovněž být zahrnuty do základu daně. Přesto tomu tak nikde není, protože s takovým zdaňováním jsou spojeny obtíže. Teoreticky by sice bylo možné ocenit kapitál koncem každého zdaňovacího období, avšak u některých aktiv, která se neobchodují, by mohlo být toto ocenění jen přibližné. Navíc je tu jedna technická obtíž – poplatníci by mohli být insolventní, neboť z jejich nerealizovaných kapitálových výnosů neplynou žádné příjmy, z nichž je možné daň uhradit. Protože se do základu daně tyto výnosy dostanou až v podobě své realizace, tj. v době prodeje, je tak možné daň z nich prakticky neomezeně odkládat. Ve skutečnosti daňové zákony často rozlišují krátkodobě a dlouhodobě držaná aktiva, přičemž výnosy z kapitálu drženího krátkou dobu (u nás 3 měsíce) jsou považovány za spekulativní a zdaňovány, zatímco dlouhodobé výnosy jsou osvobozeny. Realizované kapitálové výnosy nejsou však ve všech zemích zahrnuty do základu daně, resp. nepodléhají globální dani z důchodů, ale zvláštní dani z kapitálových výnosů [1,s.171].

3.1.2 Negativní daň

Negativní důchodová daň je koncept, který si klade za cíl posílení pracovního úsilí u příjemců s nejnižšími příjmy. Při současném systému daní a sociálních dávek, lidé s nízkým důchodem nemají potřebu pracovat, pokud dostávají životní minimum. Pokud čistá mzda nedosáhne životního minima, rozdíl je doplacen sociální dávkou. V tomto případě pracovníkovo úsilí nemá žádný účinek na konečný příjem a je pro něj výhodnější nepracovat. Teorie negativní důchodové daně vychází z toho, že poplatníci, s příjmy nedosahujícími určené výše, daň neplatí nebo dostávají od státu podporu, tedy finanční dávku v podobě negativní daně [1]. Každý poplatník musí získat tzv. garantovaný důchod, částku stanovenou státem. V případě, že poplatníkovi příjmy přesahují tento garantovaný důchod, daň platí [2].

„Princip fungování negativní důchodové daně lze vysvětlit pomocí rovnice

$$T = G - t_n * Y,$$

kde T je transferová platba (podpora), G je velikost garantovaného důchodu, Y jsou veškeré dosažené příjmy za zdaňovací období a t_n je sazba negativní důchodové daně, znázorňuje vztah mezi poskytnutou podporou a výší důchodu poplatníka.“ [2,s.133]

Transferová platba, která závisí na velikosti negativní důchodové daně a velikosti garantovaného důchodu, tvoří společně s vlastním příjmem osob jejich celkový důchod.

Je takovým doplňkem vlastního příjmu, aby součet transferové platby a vlastního příjmu neklesl pod garantovaný důchod, přičemž s růstem vlastního příjmu rodiny při růstu celkového příjmu klesá transferová platba. Celkový důchod potom je:

$$Y_T = Y + T,$$

kde Y_T je celkový důchod poplatníka, Y je vlastní (původní) důchod poplatníka a T představuje velikost transferové platby [2,s.133].

3.1.3 Harmonizace daně v EU

Integrační proces v Evropské unii se vyvíjí, mezinárodní obchod vzrůstá, vznikají nadnárodní společnosti. Při těchto pohybech kapitálu dochází ke střetu odlišných daňových systémů jednotlivých zemí, které se vyvíjely samostatně s různými tradicemi a přírodními podmínkami, stejně jako jejich daňové systémy. Aby nedocházelo k daňovým únikům, díky kterým přicházejí vlády o příjmy, je nutné, aby tyto vlády spolupracovaly na sbližování jednotlivých daňových systémů. V této souvislosti se rozlišují tři formy mezinárodní daňové spolupráce, a to daňová koordinace, daňová harmonizace a daňová aproximace. Daňová koordinace je prvním krokem ke sblížení daňových systémů. Uzavírají se mezi zeměmi dohody a doporučení, aby se zabránilo praní špinavých peněz. Je zde snaha o nastavení minimální normy transparentnosti a dostupnosti informací v daňové sféře. Daňová harmonizace, založená na principu dodržování společných pravidel mezi zainteresovanými zeměmi, probíhá ve fázi určení daně, která má být harmonizována, ve fázi harmonizace daňového základu a nakonec harmonizace daňové sazby. V Evropské unii se provádí harmonizace a koordinace zejména pomocí evropského práva, jehož hlavními nástroji jsou směrnice, nařízení a judikáty Evropského soudního dvora. Daňovou aproximací je nazýváno pouhé přiblížení se daňových soustav navzájem, nedochází tedy k jejich sladění [6].

V Evropské unii se přímé daně liší hlavně mezi novými a starými členskými státy. Nižší daňové sazby se uplatňují v nových členských státech. V roce 2008 činila průměrná sazba daně z příjmů fyzických osob v EU 35, 2 % s výraznými rozdíly mezi jednotlivými zeměmi. Daň z příjmů fyzických osob v Evropské unii harmonizována není. Sazby daně a vše, co se daně týká, je v kompetenci jednotlivých zemí, proto se také daň v každé z nich liší. Oblíbená je zejména tzv. rovná daň, což je jediná sazba daně, jako je tomu například v České republice. Starší země EU si ponechávají progresivní zdaňování příjmů. U této daně je v Evropské unii snaha o zamezení dvojího zdanění v případech, kdy jednotlivci plynou

příjmy jak z tuzemska, tak ze zahraničí, kde byly jeho příjmy řádně zdaněny. Země mezi sebou proto uzavírají bilaterální smlouvy, které zabraňují dvojímu zdanění příjmů [7]. V příloze 1 nalezneme tabulku jednotlivých sazeb důchodových daní zemí Evropské unie.

3.2 Analýza daně z příjmů fyzických osob

Poplatníkem daně z příjmů fyzických osob je daňový a nedaňový rezident. Daňovým rezidentem je fyzická osoba s bydlištěm na území České republiky nebo osoba, která během kalendářního roku na území České republiky stráví alespoň 183 dní. Daňový rezident platí daň z příjmů z tuzemska i zahraničí. Nedaňový rezident platí pouze daň z příjmů fyzických osob z příjmů vzniklých na území České republiky [3].

3.2.1 Předmět daně

Předmětem daně z příjmů fyzických osob jsou příjmy ze závislé činnosti, příjmy z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti, z kapitálového majetku, z pronájmu a ostatní příjmy, jichž je dosaženo za zdaňovací období.

Příjmy ze závislé činnosti se rozumí příjmy ze současného nebo dřívějšího pracovněprávního, služebního nebo členského poměru, příjmy za práci členů družstev, společníků, odměny členů statutárních orgánů, tedy jsou to příjmy, které získává zaměstnanec [5].

Příjmy z podnikání jsou příjmy ze zemědělské činnosti, lesního a vodního hospodářství, ze živnosti, podíly společníků veřejné obchodní společnosti a komplementářů komanditní společnosti na zisku. Do **příjmů z jiné samostatné výdělečné činnosti** patří příjmy z užití nebo poskytnutí práv z průmyslového nebo jiného duševního vlastnictví, autorských práv, příjmy z výkonu nezávislého povolání, například z umělecké činnosti, příjmy znalce, tlumočníka, zprostředkovatele kolektivních sporů a smluv a příjmy insolvenčního správce.

Mezi **příjmy z kapitálového majetku** se řadí podíly na zisku, úroky, výhry a jiné výnosy z vkladů na vkladních knížkách a plnění ze soukromého životního pojištění.

Příjmy z pronájmu jsou příjmy z pronájmu nemovitostí nebo bytů a z pronájmu movitých věcí.

K **ostatním příjmům** jsou přiřazeny příjmy z příležitostných činností nebo příležitostného pronájmu movitých věcí, příjmy z převodu vlastnictví nebo jmění, výhry v loteriích, sázkách a jiných podobných hrách, příjmy z jednorázového odškodnění [5].

Fyzické osoby, poplatníci, získávají své příjmy neboli důchody z různých zdrojů, cílem spravedlivého zdanění je, aby byli zdaněni stejně. V širším pojetí je možné důchod chápat jako přírůstek schopnosti vyhovět osobním potřebám za určité období. Toto pojetí nezahrnuje jen peněžní formy důchodu, ale i nepeněžní, které dokážou vyhovět potřebám jednotlivců. Vymezení příjmu je komplikované, lze říci, že příjmem se rozumí každý příjem, díky němuž dojde ke zvýšení majetku poplatníka [1].

Předmětem daně z příjmů fyzických osob jsou všechny příjmy fyzických osob kromě těch příjmů, které dani nepodléhají. Jsou jimi příjmy z dědictví, příjmy získané darováním s výjimkou darů v souvislosti se závislou činností a funkčními požitky nebo s podnikáním a jinou samostatnou výdělečnou činností, přijaté úvěry a půjčky. Z předmětu daně jsou taktéž vyloučeny některé druhy příjmy, které tvoří dílčí základ daně, například cestovní náhrady do výše stanovených limitů.

3.2.2 Osvobození od daně

Řada příjmů, které jsou předmětem daně, jsou od daně osvobozeny. Jsou to sociální příjmy, transfery, náhrady škody, pojistná plnění, některé příjmy z prodeje majetku, příjmy související se státní politikou bydlení a některé výhry.

Sociální příjmy zaujímají největší podíl osvobozených příjmů. Mezi sociálními příjmy mají nejdůležitější postavení dávky z veřejných rozpočtů. Pomocí osvobození těchto dávek od daně se minimalizuje míra přerozdělování prostřednictvím veřejných rozpočtů. Osvobození se uplatňuje u dávek státní sociální podpory, z nemocenského a zdravotního pojištění. Dále jsou osvobozena studijní stipendia, příspěvky od nadací a občanských sdružení [3].

Při osvobození důchodů – starobních či invalidních penzí, jež představují nejpodstatnější část běžných příjmů určité skupiny obyvatel, je nutné jednat tak, aby nebyla narušena daňová spravedlnost u důchodců, kteří mají více druhů příjmů.

Náhrady škody obvykle vynahrazují ztráty na majetku nebo příjmu. Náhradou škody tedy nedochází ke klasickému navýšení majetku, a proto je většina náhrad od daně osvobozena.

Až na některé výjimky jsou **pojistná plnění osob**, jako například úrazové pojištění, osvobozena.

Osvobození **příjmů z prodeje majetku** se nevztahuje na příjmy z prodeje motorových vozidel, letadel a lodí, pokud doba mezi nabytím a prodejem nepřesáhla jeden rok, dále na příjmy z prodeje movitých věcí, jež byly zahrnuty do obchodního majetku pro výkon podnikatelské a jiné samostatné výdělečné činnosti [5].

Úroky z vkladů fyzických osob na stavební spoření jsou od placení daní osvobozeny. **Bytová politika** tak dopomáhá tomu, aby stavební spoření bylo pro obyvatelstvo atraktivní formou ukládání peněz.

Výhry v loteriích a jiných podobných hry jako jsou například hrací automaty nebo sportovní sázky, které jsou státními orgány povoleny, jsou od daně osvobozeny. Nejsou to pravidelné příjmy [3].

3.2.3 Základ daně

Základem daně je částka, o kterou příjmy plynoucí poplatníkovi ve zdaňovacím období, přesahují výdaje prokazatelně vynaložené na jejich dosažení, zajištění a udržení. U poplatníka, kterému ve zdaňovacím období plynou souběžně dva nebo více příjmů, je základem daně součet dílčích základů daně podle jednotlivých druhů příjmů [5].

Různé druhy příjmů mají také různé využití. Příjmy jsou tedy rozděleny do pěti dílčích základů daně (příjmy ze závislé činnosti a funkční požitky, příjmy z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti, příjmy z kapitálového majetku, příjmy z pronájmu a ostatní příjmy) a samostatně posuzovány. Příjmy ze závislé činnosti a funkční požitky a příjmy z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti zahrnují příjmy vycházející obvykle z pravidelné činnosti. Příjmy z kapitálového majetku, z pronájmu a ostatní příjmy plynou z majetku. Základem daně u **příjmů ze závislé činnosti a funkčních požitků** jsou příjmy navýšené o pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a pojistné na veřejné zdravotní pojištění hrazené zaměstnavatelem [3]. Dílčím základem daně u **příjmů z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti** jsou příjmy, které se snižují o výdaje vynaložené na jejich dosažení, zajištění a udržení.

Základem daně společníka veřejné obchodní společnosti je část základu daně veřejné obchodní společnosti, která je stanovena v zákoně. Tato část základu daně se stanov

ve stejném poměru, jako je rozdělován zisk podle společenské smlouvy, jinak rovným dílem. Vykáže-li veřejná obchodní společnost ztrátu, rozděluje se na společníka část této ztráty stejně jako základ daně. U poplatníka, který je komplementářem komanditní společnosti, je součástí základu daně část základu daně nebo daňové ztráty komanditní společnosti určená ve stejném poměru, jakým je rozdělován zisk nebo ztráta společnosti na tohoto komplementáře. Příjmy autorů (příjmy z užití nebo poskytnutí autorských práv) za příspěvky do médií plynoucí ze zdrojů na území České republiky jsou samostatným základem daně pro zdanění zvláštní sazbou daně, pokud úhrn příjmů od téhož plátce nepřesáhne v kalendářním měsíci 7000 Kč. Neuplatní-li poplatník výdaje prokazatelně vynaložené na dosažení, zajištění a udržení příjmu, může uplatnit výdaje v procentuální výši z příjmu dané zákonem.

Některé **kapitálové příjmy** jsou samostatným základem daně. U fyzických osob jsou to především příjmy z úroků a výnosů z vkladů na běžných účtech, na vkladních knížkách, z držby směn, z obligací, a podíly na zisku a dividendy z kapitálových společností a družstev. Dílčím základem daně **příjmů z pronájmu** jsou stejně jako u příjmů z podnikání příjmy snížené o výdaje vynaložené na jejich dosažení, zajištění a udržení. Neuplatní-li poplatník výdaje prokazatelně vynaložené na dosažení, zajištění a udržení příjmů, může je uplatnit v procentuální výši z příjmů z pronájmu nemovitostí, bytů nebo z pronájmu movitých věcí, kromě příležitostného pronájmu. U ostatních příjmů je základem daně příjem snížený o výdaje prokazatelně vynaložené na jeho dosažení. Plynou-li příjmy z výher či cen ze soutěží ze zdrojů v zahraničí, je základem daně příjem nesnížený o výdaje [5].

3.2.4 Sazba daně

Daň ze základu daně sníženého o nezdánitelnou část základu daně a o odčitatelné položky od základu daně zaokrouhleného na celá sta Kč dolů činí 15 %. Od roku 2008 se progresivní sazba daně změnila na lineární, pro všechny fyzické osoby, které platí daň z příjmů je tedy sazba daně stejná.

3.2.5 Úlevy na daních

Celkový základ daně je získán po snížení všech zdánitelných příjmů o odčitatelné položky a nezdánitelné části daně, tzv. daňové úlevy [2].

„Daňové výhody se zpravidla člení na tzv. standardní a nestandardní. Toto třídění přitom nemusí být jednoznačné, neboť chápání „standardnosti“ u výhod je dvojitý.“ [1,s.173]

V prvním pojetí je za standardní považována výhoda, která nezávisí na skutečných výdajích poplatníků a vztahuje se na všechny poplatníky, splňující pravidla pro její poskytnutí. Jedná se např. o základní odčitatelnou položku nebo slevu na dani. Standardní odčitatelné položky slouží daňové progresi. Prakticky totiž znamenají velikost důchodu s nulovou sazbou. Nestandardní úleva potom závisí na skutečných výdajích, a bývá proto většinou limitována (např. úroky placené z některých půjček). Nestandardní úlevy slouží ke stimulaci poplatníků k určitému chování, například ke spoření, k účasti v důchodových fondech, k investování do určitých oblastí apod. [1,s.173].

Z jiného pohledu je „standardnost“ výhody dána její dosažitelností pro všechny poplatníky (např. odpočet příspěvku na sociální pojištění se považuje za standardní, ačkoli tato položka je různá podle výše důchodu). Například úleva u pracovních důchodů může být poskytnuta jako standardní, pokud ji mohou uplatnit všichni zaměstnanci ve stejné výši, nebo jako nestandardní, pokud budou poplatníci uplatňovat nárok na své výdaje spojené se zaměstnáním. Když jsou úlevy poskytovány prostřednictvím odpočtu určité skutečné nebo paušální položky od základu daně, snižuje se tak základ, z něhož je daň vypočítávána, a vzniká rozdíl mezi zdanitelným důchodem a daňovým základem.

Od roku 2006 byly standardní odpočty nahrazeny slevami na dani, nyní se využívají pouze nestandardní odpočty.

Odčitatelné položky jsou jedním z hlavních způsobů poskytování úlev na dani. Od základu daně lze odečíst daňovou ztrátu, která vznikla a byla vyměřena za předchozí zdaňovací období nebo jeho část, a to nejdéle v 5 zdaňovacích obdobích následujících bezprostředně po období, za které se daňová ztráta vyměřuje. Od základu daně lze odečíst 100 % výdajů (nákladů), které poplatník vynaložil v daném zdaňovacím období nebo období, za které se podává daňové přiznání, při realizaci výzkumu a vývoje, které mají podobu experimentálních či teoretických prací, projekčních či konstrukčních prací, výpočtů, návrhů technologií, výroby funkčního vzorku či prototypu produktu nebo jeho částí na certifikaci výsledků dosažených prostřednictvím projektů výzkumu a vývoje. Poplatník může od základu daně odečíst 50 % částky, kterou se ve zdaňovacím období vypořádává v peněžní nebo nepeněžní formě oprávněným osobám jejich majetkový podíl [5].

V dani z příjmů fyzických osob je zahrnuto několik daňových úlev zohledňující sociální poměry a rodinné situace poplatníků. Dalšími úlevami jsou zvláštní daňové úlevy na půjčky, investice a jiné výdaje.

Dalším způsobem daňových výhod jsou nezdaniitelné položky neboli **nezdaniitelná část základu daně**. Od základu daně lze odečíst hodnotu daru poskytnutých na veřejně prospěšné účely. Tento odpočet si klade za cíl podnítit poplatníky k financování neziskového sektoru [3].

Od základu daně lze tedy odečíst hodnotu **daru** poskytnutých obcím, krajům, organizačním složkám státu, právnickým osobám se sídlem na území České republiky nebo členského státu, právnickým osobám, jež jsou pořadateli veřejných sbírek, dále fyzickým osobám s bydlištěm na území České republiky provozujícím školská a zdravotnická zařízení a zařízení na ochranu zvířat, pokud úhrnná hodnota darů ve zdaňovacím období přesáhne 2 % ze základu daně anebo činí alespoň 1 000 Kč. U darů na financování odstraňování živelné pohromy, ke které došlo na území české republiky, se postupuje obdobně. V úhrnu lze odečíst nejvýše 10 % ze základu daně. Jako dar na zdravotnické účely se hodnota jednoho odběru krve (nepeněžní dar) bezpříspěvkového dárce oceňuje částkou 2 000 Kč.

Kromě darů patří mezi nezdaniitelné položky ve zdaňovacím období zaplacené **úroky z úvěrů na bytové potřeby**, tedy úroky z úvěru ze stavebního spoření, z hypotečního úvěru. Bytovými potřebami se rozumí výstavba bytového, rodinného domu nebo bytu, koupě pozemku, určeného na stavbu pro bydlení nebo na kterém stavba stojí, koupě domu či bytu, modernizace, přístavby nebo jiné úpravy bytu nebo stavby pro bydlení, splacení členského vkladu nebo vkladu právnické osobě za účelem získání práva nájmu nebo jiného užívání bytu či domu, údržba stavby, vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví nebo splacení úvěru či půjčky použitých poplatníkem na financování bytových potřeb. Úhrnná částka úroků, o které se snižuje základ daně ze všech úvěrů poplatníků v téže domácnosti, nesmí překročit 300 000 Kč [5].

Od základu daně ve zdaňovacím období lze odečíst zaplacený **příspěvek na penzijní připojištění** se státním příspěvkem. Částka, kterou lze odečíst, se rovná úhrnu příspěvků zaplacených poplatníkem na jeho penzijní připojištění se státním příspěvkem na zdaňovací období sníženému o 6 000 Kč. Maximální částka, kterou lze takto odečíst za zdaňovací období, činí 12 000 Kč.

Obdobně lze od základu daně odečíst **pojistné na soukromé životní pojištění**, za předpokladu, že výplata pojistného plnění (důchodu nebo jednorázového plnění) je ve smlouvě sjednána až po 60 měsících od uzavření smlouvy a současně nejdříve v kalendářním roce, v jehož průběhu dosáhne poplatník věku 60 let. Maximální částka, kterou

lze odečíst za zdaňovací období, činí v souhrnu 12 000 Kč, a to i v případě, že má poplatník uzavřeno více smluv s více pojišťovnami.

Další nezdanitelnou částí základu daně jsou zaplacené **členské příspěvky** zaplacené ve zdaňovacím období členem odborové organizace odborové organizaci. Tímto způsobem lze odečíst částku do výše 1,5 % zdanitelných příjmů, maximálně však do výše 3 000 Kč za zdaňovací období [5].

K nestandardním odpočtům patří také **výdaje na zkoušky ověřující výsledky dalšího vzdělání**, pokud nebyly hrazeny zaměstnavatelem nebo uplatněny jako výdaj, nejvýše však 10 000 Kč. U poplatníka se zdravotním postižením, lze odečíst až 13 000 Kč, u poplatníka s těžkým zdravotním postižením až 15 000 Kč.

Standardní slevy byly nahrazeny **slevami na dani**. Sociální slevy na dani lze rozdělit na dvě skupiny. Do první skupiny se řadí ty slevy, které poplatník uplatňuje sám na sebe, slevy na poplatníka. V druhé skupině jsou slevy, které poplatník uplatňuje na člena své domácnosti, slevy na vyživované osoby. Mezi sociální slevy na dani patří základní sleva, slevy na invaliditu, sleva pro studenta, sleva na manželku a na nezaopatřené dítě.

Každý poplatník může využít **základní slevu**. Cílem základní slevy je zajistit, aby každý poplatník měl minimální nezdaněný příjem. Daň se poplatníkovi snižuje za zdaňovací období o částku ve výši 24 840 Kč.

Existuje několik slev pro poplatníky s handicapem, **slevy na invaliditu**. Ve srovnání se sociálními dávkami, daňové slevy podporují samostatnost zdravotně znevýhodněných osob. Podle míry zdravotního postižení je vymezená výše této slevy [3]. Pobírá-li poplatník částečný invalidní důchod, důchod pro invaliditu prvního nebo druhého stupně výše slevy je 2 520 Kč. Pokud poplatník pobírá plný invalidní důchod, důchod pro invaliditu třetího stupně, činí sleva 5 040 Kč. Je-li poplatník držitelem ZTP/P průkazu sleva dosahuje výše 16 140 Kč.

Poplatník, který se soustavně připravuje na budoucí povolání studiem nebo předepsaným výcvikem, může po tuto dobu uplatňovat **slevu pro studenty**, a to až do věku 26 let nebo do dovršení 28 let, pokud studuje prezenční formu studia doktorského studijního programu [5].

Poplatník daně z příjmů fyzických osob má nárok na daňové zvýhodnění na vyživované dítě žijící s ním v domácnosti, **slevu na dítě** ve výši 10 680 Kč ročně. Daňové zvýhodnění může poplatník uplatnit formou slevy na dani, daňového bonusu nebo slevy na dani a daňového bonusu. Za vyživované dítě poplatníka se považuje dítě vlastní, osvojené, dítě v péči, která nahrazuje péči rodičů, dítě druhého z manželů a vnuk (vnučka) pokud jeho rodiče nemají příjmy, z nichž by mohli daňové zvýhodnění uplatnit. Dítětem je tedy každé nezletilé dítě a dítě do věku 26 let, které nepobírá plný invalidní důchod a soustavně se připravuje na budoucí povolání, anebo se nemůže připravovat na budoucí povolání nebo vykonávat výdělečnou činnost pro nemoc nebo úraz, nebo z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu. Daňové zvýhodnění lze využít již v kalendářním měsíci, ve kterém se dítě narodilo [5].

Je-li nárok poplatníka na daňové zvýhodnění vyšší než daňová povinnost, vypočtená za příslušné zdaňovací období, je vzniklý rozdíl **daňovým bonusem**. Daňový bonus může poplatník využít, pokud je jeho výše alespoň 100 Kč, maximálně však do výše 52 200 Kč ročně. Poplatník má právo požádat stát o jeho vyplacení.

Slevu na manžela (ku) ve výši 24 840 Kč může poplatník uplatnit na manželku (manžela), pokud spolu žijí v jedné domácnosti a pokud nemá vlastní příjem přesahující za zdaňovací období 68 000 Kč. Je-li manželka (manžel) držitelkou průkazu mimořádných výhod III. stupně – průkaz ZTP/P zvyšuje se částka 24 840 Kč na dvojnásobek [5].

Na stejné úrovni jako sociální slevy na dani jsou **slevy na dani na zaměstnance se zdravotním postižením**. Poplatníkům z daně z příjmů fyzických osob se daň snižuje o částku 18 000 Kč za každého zaměstnance se zdravotním postižením, pokud má zaměstnanec těžké zdravotní postižení, snižuje si poplatník daň o částku 60 000 Kč za zaměstnance.

3.2.6 Vlastnosti daně

Pro daň z příjmů fyzických osob jsou charakteristické tyto vlastnosti:

Daň odpovídá principu platební schopnosti. Pouze u daně z příjmů fyzických osob je možné, aby progresivní dopad daně byl přímo v její konstrukci. Pro princip platební schopnosti platí hlavní zásada spravedlivé zdanění poplatníků. Prostřednictvím progresivní daně z příjmů fyzických osob je možné lépe přerozdělovat důchody, tak aby docházelo k jejich rovnoměrnému rozdělení mezi obyvatelstvo.

Výnosy daně jsou pružné. Při hospodářském růstu dochází k růstu osobních důchodů, a tedy dochází i k přesunu poplatníků do vyšších daňových pásem. Výnos z této daně roste poměrně rychle. Pružný výnos z daně způsobuje to, že poplatníci ztrácí vyšší podíl na svých příjmech. Naopak je výhodná pro veřejné rozpočty, kterým dává větší stabilitu a pro vládu, která získává větší rozsah pro rozhodovací pravomoci. Při inflaci, může pružnost daně způsobovat ochuzení poplatníků, pokud je na nominálně vyšší důchody účinkem progresivity daně uvalena vyšší daňová povinnost, i přesto, že reálný důchod poroste pomaleji nebo vůbec neporoste [1].

Daň nezpůsobuje distorze v cenách. Především daň nemá vliv na cenové relace komodit a nezpůsobuje neefektivnost tohoto druhu. Když progresivita daně přesáhne přijatelnou mez, daň však způsobuje distorze mezi cenou práce a volného času [1].

Daň je „průhledná“: velikost daňového břemene poplatníka je zřejmá. U daně z příjmů fyzických osob si v podstatě každý může vypočítat daňovou povinnost z jakéhokoliv předpokládaného příjmu. Má tedy možnost srovnat svoji představu o spravedlivém přerozdělení s tím, co navrhuje vláda. Vláda může sestavovat daň, tak aby neodporovala preferencím voličů. Ve srovnání s nepřímými daněmi, které neodvádí poplatníci sami a nemají o nich takový přehled, jsou přímé daně více jasné a srozumitelnější.

Každý usiluje o vlastní příjem, vlastní platební schopnost, nepředpokládá se tedy problém s výběrem daně.

3.2.7 Daňová povinnost

Sečtením všech příjmů vznikne základ daně, od něho se odečtou nestandardní odpočty (odčitatelné položky, nezdanitelná část základu daně) a vznikne upravený základ daně. Z tohoto základu se vypočte daň, která může být dále snížena o daňové úlevy (slevy na dani). Výsledná daň, která bude zaplacená, se stává daňovou povinností.

3.2.8 Daňové přiznání

Daň z příjmů fyzických osob, až na příjem ze zaměstnání nebo jinou výjimku, je placena na základě daňového přiznání poplatníka. Poplatník sám si do daňového přiznání zahrnuje daňové úlevy nebo je zohlední daňový úřad, který zároveň daň vypočítá tak, aby poplatník neplatil víc, než je jeho povinnost vyplývající ze zákona. Zdaňovacím obdobím je uplynulý kalendářní rok nebo jiných dvanáct měsíců. Daňové přiznání je poplatník povinen podat

do konce března následujícího roku. Ke stejnému dni je daň také splatná. Jednorázový výběr daně z příjmů fyzických osob by však byl velmi nepraktický pro poplatníka, který by musel celý rok odkládat část příjmu, i stát, který by na daň musel dlouho čekat, proto je zaveden systém záloh [1].

V České republice se zpravidla mzda vyplácí měsíčně. **Zálohy na daň z příjmů ze závislé činnosti** jsou vybírány prostřednictvím zaměstnavatele, aby zaměstnanci nebyli administrativně zatěžováni více, než je nutné. Tím, že zaměstnavatel, který vyplácí příjem, sráží zálohy na daň u zdroje, zároveň snižuje administrativní náklady na výběr daně z příjmů fyzických osob. V případě, že poplatník má více příjmů od několika zaměstnavatelů, stanoví si jednoho zaměstnavatele jako hlavního a druhého jako dalšího zaměstnavatele. U hlavního zaměstnavatele podepíše Prohlášení poplatníka daně z příjmů fyzických osob k příjmům ze závislé činnosti a funkčním požitkům. Tímto Prohlášením deklaruje zaměstnavatele, u kterého bude sražená část daně z měsíční mzdy nejpravděpodobnějším podílem na daňové povinnosti za zdaňovací období. Poplatníci, kteří mají příjmy pouze ze závislé činnosti, musí splňovat dvě stanovené podmínky pro vyrovnání daňové povinnosti, aby výběr daně byl co nejjednodušší a nebylo přespříliš podaných daňových přiznání. První podmínkou je, že poplatníkovi v průběhu celého zdaňovacího období sráželi zálohy na daň z příjmů ze závislé činnosti jen zaměstnavatelé, kteří s poplatníkem měli podepsané Prohlášení. Druhou podmínkou je, že poplatník neměl, až na příjmy ze závislé činnosti, příjmy zdanitelné v základu daně, které by v hrubé výši přesáhly mez 6 000 Kč [3].

4 Zhodnocení výnosů daně z příjmů fyzických osob

Daň z příjmů fyzických osob zahrnuje daň z příjmů ze závislé činnosti, ze samostatné výdělečné činnosti (z přiznání) a daň z příjmů z kapitálových výnosů. V České republice existují čtyři hlediska rozdělování daní, a to na daně sdílené, kdy výnos daně je rozdělován do více typů veřejných rozpočtů a daně svěřené, kdy celý výnos daně je svěřen jednomu veřejnému rozpočtu. Dále na daně státní, ty které stanovuje stát a daně místní, u nichž mají pravomoci k jejich stanovení místní samosprávné orgány.

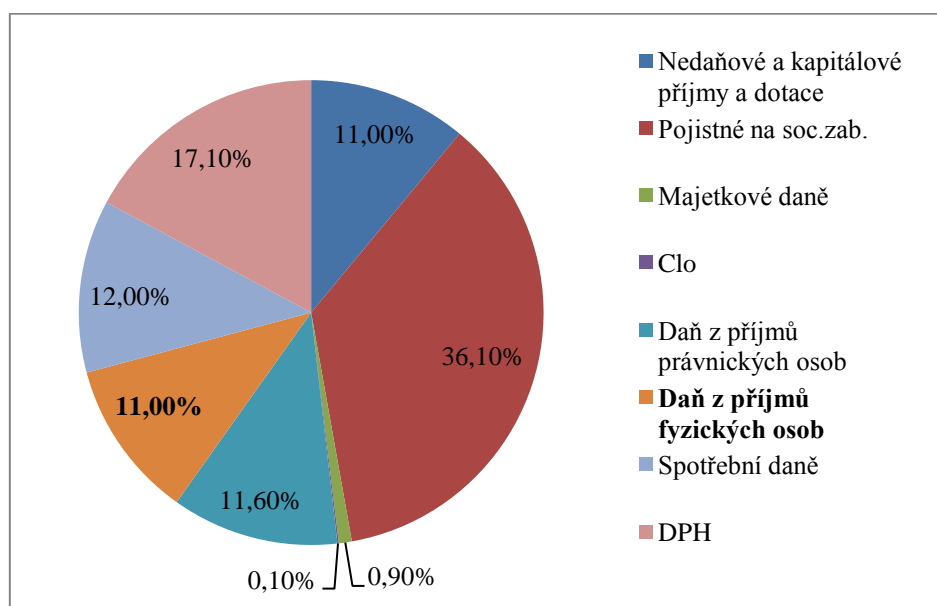
4.1 Celostátní výnos daně z příjmů fyzických osob

V roce 2005 byly Parlamentem v rámci Koncepce reformy veřejných financí přijaty novely daňových zákonů. Zákony, zejména nový zákon o dani z přidané hodnoty (č. 235/2004 Sb.), **změna zákona o daních z příjmů** (č. 669/2004 Sb.) a změna zákona o správních poplatcích (č. 634/2004 Sb.), ovlivnily celkové rozpočtové příjmy.

4.1.1 Výnos daně za rok 2005

Celkové příjmy státního rozpočtu za rok 2005 dosahovaly výše 866, 5 mld. Kč. Příjmy z daní a poplatků, které se významně podílejí na celkových příjmech, vzrostly o 53,6 mld. Kč, v procentuálním vyjádření vzrostly o 13,2 %. Struktura celkových příjmů dosažených v roce 2005 je zobrazena v následujícím grafu 4.1.

Graf 4.1 Struktura celkových příjmů dosažených v roce 2005

Zdroj: vlastní zpracování dle státního závěrečného účtu z roku 2005 zpracovaného Ministerstvem financí

Daň z příjmů fyzických osob se na celkové struktuře příjmů v roce 2005 podílí 11%. Z daňových příjmů je čtvrtou největší položkou.

Podle zákona č. 1/2005 Sb., o rozpočtovém určení daní náleží státnímu rozpočtu 70,49 % výnosu daně z příjmů fyzických osob srážené podle zvláštní sazby, 68,99 % daně z příjmů ze závislé činnosti a 52,29 % daně z příjmů placené poplatníky podávající daňové přiznání. **Celostátní výnos daně z příjmů fyzických osob dosáhl výše 142,4 mld. Kč**, oproti stejnému období roku 2004 byl vyšší o 9,1 mld. Kč, tj. o 6,8 %. Z celkového inkasa státnímu rozpočtu zůstalo 94,8 mld. Kč. Rozhodující část této daně tvoří **daň z příjmů ze závislé činnosti a funkčních požitků**. Celostátní inkaso této daně dosáhlo 110,4 mld. Kč, plnění rozpočtu splňovalo na 99,5 %. Do státního rozpočtu bylo převedeno 76,4 mld. Kč, což bylo o 0,1 mld. Kč méně, než s čím rozpočet počítal. Na tyto příjmy měly vliv přijaté legislativní úpravy předcházejících let. Prostřednictvím těchto úprav došlo ke zvýšení nezdanitelné částky příjmů ze závislé činnosti a umožnění odečtu další položky ze zdanitelných příjmů, a to zaplacené příspěvky odborové organizaci do výše 3 000 Kč ročně. S účinností k 1.1.2005 bylo zavedeno daňové zvýhodnění na vyživované děti, formou slevy na dani a daňového bonusu. Celostátní výnos **daně z příjmů z kapitálového majetku** představoval 6,3 mld. Kč, oproti předcházejícímu roku 2004 byl výnos menší o 6,1 %, tedy o 0,4 mld. Kč. Státní rozpočet na této dani získal 4,5 mld. Kč. V této oblasti se legislativní úpravy neprojevaly. Vývoj výnosu této daně odpovídal trendu vývoje úrokové míry z vkladů fyzických osob. Inkaso **daně z příjmů placené na základě daňového přiznání** dosahovalo 25,7 mld. Kč, plnění rozpočtu naplňuje z 98,8 %, při meziročním růstu o 8,4 %. Do státního rozpočtu bylo z této daně převedeno 13,9 mld. Kč. Pozitivní vliv na výnos této daně měl, zejména vliv institutu minimálního základu daně, který byl do zákona začleněn k 1.1.2004 jako opatření proti daňovým únikům. Další kladný vliv mělo zrušení dvojnásobku základní sazby cestovních náhrad při použití nákladního automobilu nezahrnutého v obchodním majetku fyzických osob, limitování vstupní ceny pro daňové odpisy a nájemné u finančního leasingu osobních automobilů a prodloužení doby odepisování administrativních budov. Negativní vliv na výnos daně mělo zvýšení nezdanitelné částky na děti za zdaňovací období roku 2004. V tabulce 4.1 pod textem jsou znázorněny jednotlivé výnosy daně z příjmů.

Tab. 4.1 Rozpočet daně z příjmů fyzických osob a jeho skutečné plnění za rok 2005

v mld. Kč

Ukazatel	Skutečnost 2004			Rozpočet 2005			Skutečnost 2005			% plnění 2005			Index 2005/2004		
	Celke m	v tom		Celke m	v tom		Celke m	v tom		Celke m	v tom		Celke m	v tom	
		státní rozpočet *)	územní rozpočty *)		státní rozpočet *)	územní rozpočty *)		státní rozpočet t	územní rozpočet y		státní rozpočet t	územní rozpočet y		státní rozpočet t	územní rozpočet y
Daň z příjmu fyzických osob celkem	133,32	87,90	45,42	144,60	95,50	49,10	142,42	94,77	47,65	98,50	99,20	97,00	106,80	107,80	104,90
v tom:															
závislá činnost	102,85	70,67	32,20	110,90	76,50	34,40	110,37	76,35	34,02	99,50	99,80	98,90	107,30	108,00	105,70
kapitálové výnosy	6,76	4,66	2,10	7,70	5,40	2,30	6,36	4,52	1,84	82,60	83,70	80,00	94,10	97,00	87,60
priznání	23,71	12,57	11,14	26,00	13,60	12,40	25,69	13,90	11,79	98,80	102,20	95,10	108,40	110,60	105,80

*)skutečnost r.2004 v

metodice r.2005

**)vč. zákona č.1/2005 Sb.

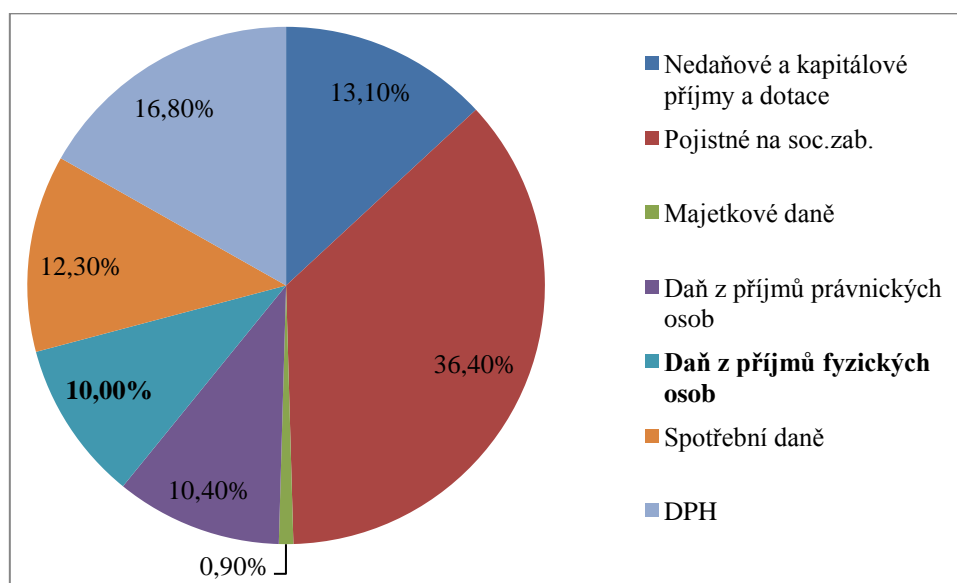
Zdroj: Státní závěrečný účet za rok 2005 zpracovaný Ministerstvem financí

Schválený státní rozpočet spočíval, že výnos z celkové daně z příjmů fyzických osob bude činit 103,4 mld. Kč., po promítnutí zákona č. 1/2005 Sb. 95,5 mld. Kč. Ve skutečnosti jej naplnila na 99,2 %.

4.1.2 Výnos daně za rok 2006

Celkové dosažené příjmy státního rozpočtu v roce 2006 byly ve výši 923,1 mld. Kč, z toho daňové příjmy činily 658,7 mld. Kč. V následujícím grafu 4.2 je zobrazena struktura celkových příjmů dosažených za rok 2006.

Graf 4.2 Struktura celkových příjmů dosažených za rok 2006

Zdroj: vlastní zpracování dle státního závěrečného účtu z roku 2006 zpracovaného Ministerstvem financí

Daň z příjmů fyzických osob se na celkové struktuře příjmů v roce 2006 podílí 10%. Ve srovnání s rokem 2005 je výnos daně nižší.

Celostátní výnos daně z příjmů fyzických osob v roce 2006 dosáhl výše 136,8 mld. Kč a plnění rozpočtu splňoval na 97,4 %, oproti předcházejícímu roku 2005 byl nižší o 5,6 mld. Kč. Z celkového inkasa ve státním rozpočtu bylo ponecháno 91,6 mld. Kč. Celostátní inkaso **daně z příjmů ze závislé činnosti a funkčních požitků** dosáhlo výše 111,6 mld. Kč, plnění rozpočtu odpovídalo na 105,5 %. Do státního rozpočtu bylo z této daně převedeno 77,0 mld. Kč, o 4 mld. více, než s čím počítal rozpočet. Dále pokračuje dlouhodobý trend mírného růstu inkasa daně, avšak meziroční přírůstek výnosu nedosáhl hodnot vykazovaných do roku 2004. Jedním z důvodů byla změna systému podpory pro poplatníky vyživující dítě ve společné domácnosti. Nahrazením odčitatelné položky od základu daně slevou na dani a daňovým bonusem se stala podpora dostupnější více poplatníkům. Podporu mohli čerpat i poplatníci, kteří vykazují nízkou daňovou povinnost. Nároky na daňové bonusy však byly vzhledem k objemu inkasa zanedbatelné. V mnohem větší míře inkaso daně ovlivnilo daňové zvýhodnění čerpáno slevou na dani připočtené ke sníženým zálohám na daň z důvodu legislativní změny zákona č. 545/2005 Sb. s účinností od 1.1.2006, které snížily sazbu daně o 2 % ve dvou nejnižších příjmových pásmech. Z důvodu růstu cen nemovitostí, fyzické osoby více investovaly do bydlení, uzavíralo se více hypotečních smluv a stavebních spoření, tímto se na daních z příjmu zvýšil objem úroků, položek snižujících základ daně. Inkaso **daně z příjmů z kapitálových výnosů** činil 7,4 mld. Kč, výnos byl o 1,0 mld. vyšší než v roce 2005. Státní rozpočet na této dani získal 5,2 mld. Kč. V důsledku růstu ekonomiky i minimální mzdy měly negativní dopad na inkaso daně z kapitálových výnosů příjmy překračující hranici 5 000 Kč, do jejíž výše podléhají srážkové dani. Výnos **daně z příjmů ze samostatné výdělečné činnosti** v roce 2006 poklesl o 30,6 % a dosáhl částky 17,8 mld. Kč, předpokládanou částku rozpočtu naplňuje pouze z 63,4 %. Do státního rozpočtu bylo převedeno 9,3 mld. Kč. Příčinou poklesu inkasa této daně způsobilo zavedení institutu společného zdanění manželů zákonem č. 669/2004 Sb., s účinností od 1.1.2005. Institut společného zdanění byl zpřístupněn i daňovým nerezidentům České republiky. Na snížení inkasa působilo také rozšíření výdajových paušálů, jak u podnikatelské činnosti a jiné samostatné výdělečné činnosti, tak i u příjmů z pronájmu. Daňový dopad tohoto opatření na státní rozpočet činil 1,4 mld. Kč. Dále se v inkasu projevovalo zrychlení odpisů v 1. a 3. odpisové skupině. Jednotlivé daně z příjmů fyzických osob za rok 2006 jsou vyobrazeny v tabulce 4.2.

Tab. 4.2 Rozpočet daně z příjmů fyzických osob a jeho skutečné plnění za rok 2006

v mld. Kč

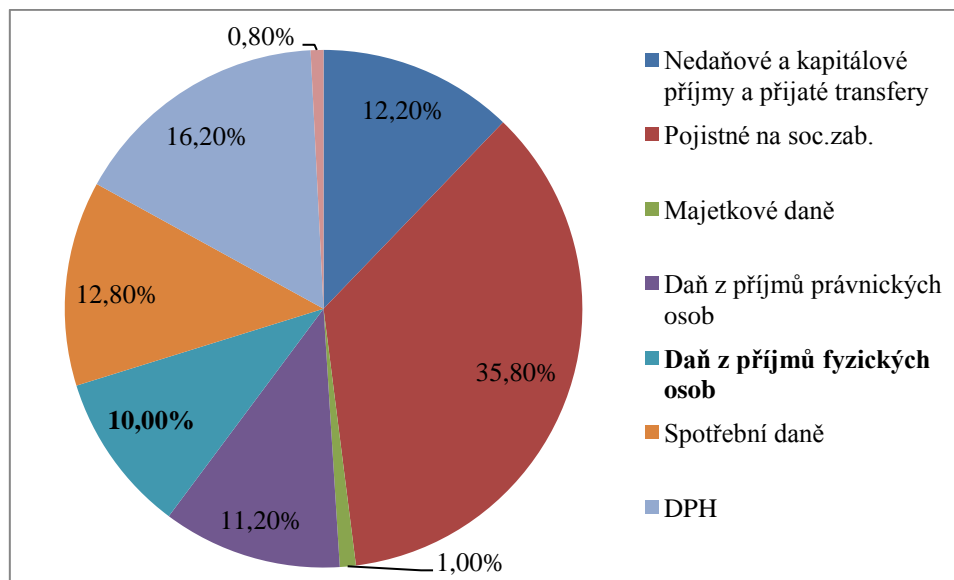
Ukazatel	Rozpočet 2006			Skutečnost 2006			% plnění 2006			Index 2006/2005		
	Celkem	v tom		Celkem	v tom		Celkem	v tom		Celkem	v tom	
		státní rozpočet	územní rozpočty		státní rozpočet	územní rozpočty		státní rozpočet	územní rozpočty		státní rozpočet	územní rozpočty
Daň z příjmu fyzických osob celkem	140,40	92,30	48,10	136,79	91,60	45,19	97,40	99,20	94,00	96,00	96,70	94,80
v tom: ze závislé činnosti a z funkč. požitků	105,80	73,00	32,80	111,59	77,02	34,57	105,50	105,50	105,40	101,10	100,90	101,60
z přiznání	6,50	4,60	1,90	7,38	5,24	2,14	113,50	113,90	112,60	116,00	115,90	116,30
z kapitálových výnosů	28,10	14,70	13,40	17,82	9,34	8,48	63,40	63,50	63,30	69,40	67,20	116,80

Zdroj: Státní závěrečný účet za rok 2006 zpracovaný Ministerstvem financí

4.1.3 Výnos daně za rok 2007

V roce 2007 dosáhly celkové příjmy státního rozpočtu výše 1025,9 mld. Kč. Na růstu celkových příjmů se zejména podílely daňové příjmy a poplatky, které dosáhly výše 736,6 mld. Kč. Procentuální vyjádření struktury celkových příjmů dosažených za rok 2007 je zobrazeno v grafu 4.3.

Graf 4.3 Struktura celkových příjmů dosažených za rok 2007

Zdroj: vlastní zpracování dle státního závěrečného účtu z roku 2007 zpracovaného Ministerstvem financí

Z grafu je patrné, že podíl daně z příjmů fyzických osob je i v roce 2007 10 %. Podíl ostatních položek se výrazně oproti předcházejícím letům nezměnil.

Celostátní výnos daně z příjmů fyzických osob dosáhl 151,5 mld. Kč, v rozpočtovém plnění 103,3 %. V roce 2007 je inkaso vyšší oproti minulému roku o 14,7 mld. Kč, tedy o 10,7 %. Státnímu rozpočtu z celkového inkasa zůstalo 102,1 mld. Kč. Rozhodující část daně z příjmů fyzických osob **daň z příjmů ze závislé činnosti a funkčních požitků** dosáhla částky 125,9 mld. Kč, do státního rozpočtu bylo z této částky převedeno 87,2 mld. Kč. I nadále pokračuje dlouhodobý trend zvyšování míry inkasa daně kopírující růst průměrných mezd i minimální mzdy. Meziroční přírůstek výnosu daně byl výrazně vyšší než v předchozích letech, a to o 10,2 mld. Kč. Vývoj inkasa pozitivně ovlivnil hospodářský růst v České republice. Vzrostl počet poplatníků – zaměstnanců, kteří využili institut společného zdanění manželů a podáním daňového přiznání k dani z příjmů fyzických osob přesunuli daňovou povinnost z plátců daně – zaměstnavatelů na sebe. Inkaso **daně z příjmů placené na základě daňového přiznání** dosáhlo výše 17,0 mld. Kč, do státního rozpočtu bylo převedeno 8,9 mld. Kč. Ve srovnání s rokem 2006 bylo inkaso menší o 0,4 mld. Kč. V roce 2007 stále přetrvávají negativní dopady, které ovlivnily výnos daně v roce 2005 a 2006. Na **dani z kapitálových výnosů** inkasoval státní rozpočet 6,1 mld. Kč z celkového výnosu této daně, jež činil 8,6 mld. Kč. Oproti roku 2006 je výnos vyšší o 0,8 mld. Kč, meziroční dynamika růstu o 15,5 %. Pozitivní změna ve vývoji tohoto inkasa plyne z růstu ekonomiky, kdy společnosti dosahují vyšších zisků a vyplácejí dividendy a podíly na zisku. Dlouhodobě však daň záporně ovlivňuje nízká úroková míra z vkladů fyzických osob. V tabulce 4.3 je zobrazen rozpočet daně z příjmů fyzických osob za rok 2007.

Tab. 4.3 Rozpočet daně z příjmů fyzických osob a jeho skutečné plnění za rok 2007

Ukazatel	v mld. Kč											
	Rozpočet 2007			Skutečnost 2007			% plnění 2007			Index 2007/2006		
	Celkem	v tom		Celkem	v tom		Celkem	v tom		Celkem	v tom	
		státní rozpočet	územní rozpočty		státní rozpočet	územní rozpočty		státní rozpočet	územní rozpočty		státní rozpočet	územní rozpočty
Daň z příjmu fyzických osob celkem	146,6	98,1	48,5	151,4	102,1	49,3	103,3	104,1	101,6	110,7	111,5	109,1
v tom: ze závislé činnosti a z funkč. požitků	121,2	83,6	37,6	125,9	87,2	38,7	103,9	104,3	103,0	112,9	113,2	112,0
z přiznání	18,3	9,5	8,8	17,0	8,9	8,1	92,9	93,6	92,1	95,4	95,2	95,6
z kapitálových výnosů	7,1	5,0	2,1	8,6	6,1	2,5	120,4	121,0	119,0	115,9	115,5	116,8

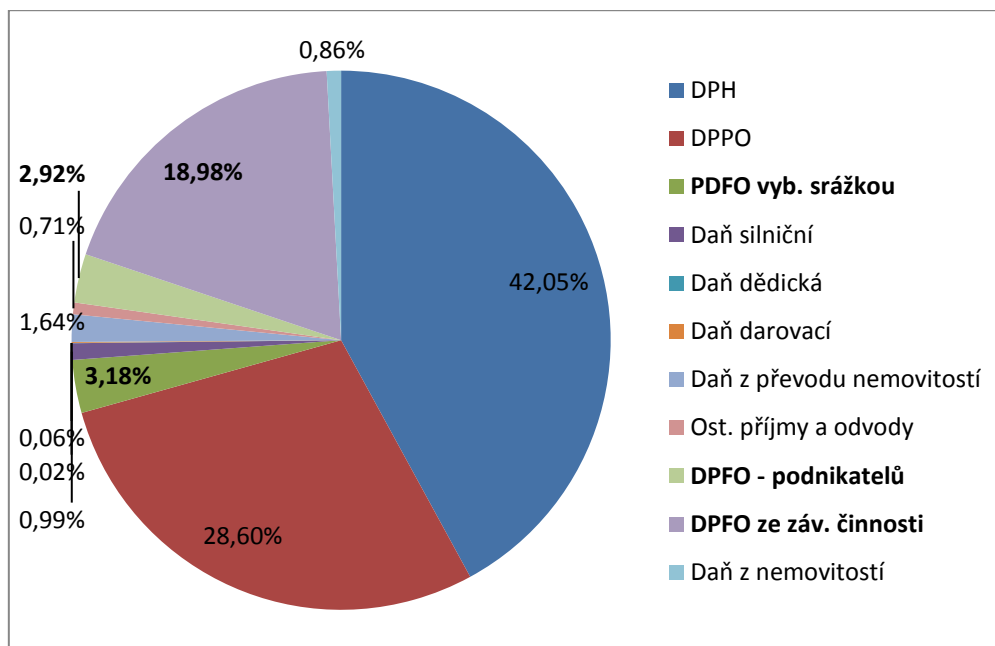
Zdroj: Státní závěrečný účet za rok 2007 zpracovaný Ministerstvem financí

4.1.4 Výnos daně za rok 2008

Celostátní inkaso daňových příjmů v roce 2008 činilo 606,9 mld. Kč. **Daň z příjmů fyzických osob** tvoří třetí největší položku daňových příjmů, **dosáhla výše 152,2 mld. Kč**. Ve srovnání s rokem 2007 je daň vyšší pouze o 0,7 mld. Kč. Největší podíl na dani má **daň**

z příjmů ze závislé činnosti, která činila 115,1 mld. Kč. Inkaso **daně z příjmů ze samostatně výdělečné činnosti** dosáhlo výše 19,2 mld. Kč. V předcházejícím roce 2007 byl tento výnos o 2,2 mld. Kč nižší. Na **daní z příjmů podnikatelů** se v roce 2008 vybralo 17,7 mld. Kč. V grafu 4.4 je znázorněn podíl daní z příjmů fyzických osob na celkovém výnosu daní v roce 2008.

Graf 4.4 Podíl jednotlivých daní z příjmů fyzických osob na celkovém inkasu daní za rok 2008

Zdroj: vlastní zpracování dle výnosů jednotlivých daní za rok 2008

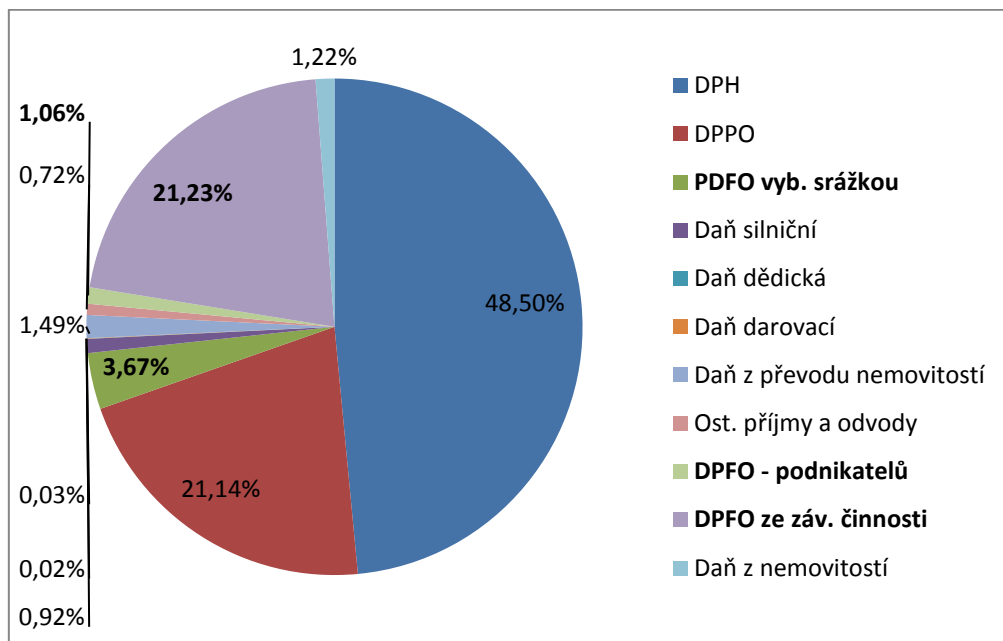
Daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti je třetí nejvýnosnější daní. Celková daň z příjmů fyzických osob za rok 2008 je oproti dani z příjmů právnických osob pouze o 3,52 procentních bodů nižší.

4.1.5 Výnos daně za rok 2009

Výše daňových příjmů v roce 2009 činila 522,9 mld. Kč. V porovnání s rokem 2008 celkové daňové příjmy výrazně poklesly. Rovněž **inkaso daně z příjmů fyzických osob** je nižší, výše daně činila **135,8 mld. Kč**. Inkaso **daně z příjmů fyzických osob vybírané srážkou** činilo 19,1 mld. Kč, pouze o 0,1 mld. Kč méně než v předcházejícím roce 2008. Výnos **daně z příjmů podnikatelů** dosáhlo výše 5,5 mld. Kč. Tento výnos daně byl o 12,2 mld. Kč nižší než v roce 2008. **Daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti** se rovnala výši 111,0 mld.

Kč. Oproti roku 2008 tato daň inkasovala o 4,1 mld. Kč. Podíl jednotlivých daní z příjmů fyzických osob je uveden v grafu 4.5.

Graf 4.5 Podíl jednotlivých daní z příjmů fyzických osob na celkovém inkasu daní za rok 2009

Zdroj: vlastní zpracování dle výnosů jednotlivých daní za rok 2009

V roce 2009 je daň z příjmů fyzických osob druhou nejvýnosnější daň. Jen výnos daně z příjmů ze závislé činnosti přesahuje výnos daně z příjmů z právnických osob.

4.2 Výnos daně z příjmů fyzických osob územních samosprávných celků

Daňové příjmy obcí tvoří rozhodující zdroje hospodaření obcí. V České republice dosahují průměrného podílu 56 % na celkových příjmech obcí a u krajů daňové příjmy tvoří asi 1/3 všech příjmů. Do obcí a krajů plynou výnosy ze dvou typů daní, a to daní **svěřených** a daní **sdílených**, mezi které se řadí daň z příjmů fyzických osob. Do roku 2007 rozpočtům obcí plyne 20,59 % z výnosu daně z příjmů fyzických osob srážkové, 22,09 % z výnosu daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a 42,354 % z výnosu daně z příjmů fyzických osob z podnikání. Do rozpočtů krajů plyne výnos z daně z příjmů srážkové 8,92 %, výnos z daně z příjmů ze závislé činnosti rovněž 8,92 % a výnos z daně z příjmů z podnikání 5,352 %.

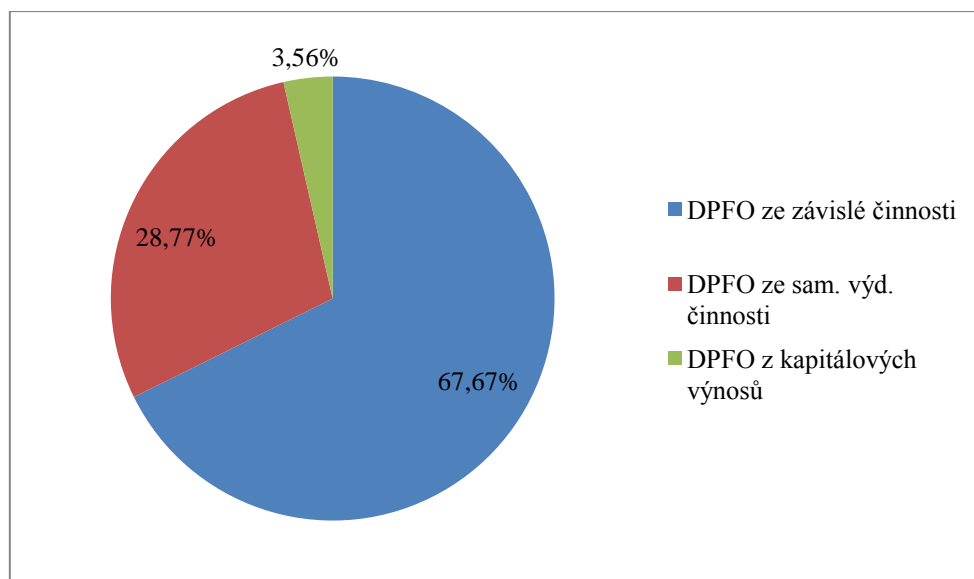
Od roku 2008 se podíly obcí a krajů na výnosu daní mění. Do rozpočtu obce je určeno **30 %** výnosu **daně z příjmů fyzických osob z podnikání** od podnikatelů (fyzických osob), kteří mají bydliště na území obce. **Daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti** je jednotlivé obci poskytována podle toho, kolik pracovních míst se nachází na území obce. Všem obcím v ČR je rozdělováno **1,5 %** celostátního výnosu tak, aby obec získala takový podíl, který odpovídá počtu zaměstnaných v obci na celkovém počtu zaměstnaných ve státě. Obcím v ČR je rozdělováno **21,4 %** z 60 % celostátního výnosu **daně z příjmů fyzických osob z podnikání**. Jednotlivá obec získá podíl podle velikostní skupiny, do níž patří a podle skutečného počtu obyvatel a podle rozlohy svého území. Stejný procentuální podíl obec získá i z celostátního výnosu **daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti** a z výnosu **daně z příjmů fyzických osob vybírané srážkou**, tedy **21,4 %**. Jednotlivá obec získá podíl na výnosu podle stejných podmínek jako u daně z příjmů z podnikání.

4.2.1 Výnos daně za rok 2005

Ze skutečného celostátního výnosu daní připadlo rozpočtům územně samosprávných celků 26,2 % (168,5 mld. Kč), v roce 2004 tento podíl byl o 3,8 procentního bodu nižší. Na daňové příjmy **obcí** připadlo **128,9 mld. Kč**, na **kraje** připadlo **39,6 mld. Kč**. Oproti roku 2004 je to o 27,0 mld. Kč více, odrazil se zde pozitivní vliv zákona č. 1/2005 Sb. Podíl daňových příjmů územních rozpočtů na celkových daňových příjmech roste, v roce 2000 byl podíl 22,1 %, v roce 2005 dosahuje 26,2 %. Finanční politika státu si klade za cíl zvětšení vlastní příjmové základny územních rozpočtů.

Z celkového inkasa **daně z příjmů fyzických osob** bylo do rozpočtů obcí převedeno **36,4 mld. Kč**, do rozpočtů krajů bylo převedeno **11,2 mld. Kč**. 24,7 mld. Kč obec získala z **daně z příjmů ze závislé činnosti a funkčních požitků**, rozpočet počítal s příjmem z daně ve výši 24,5 mld. Kč. Rozpočet krajů předpokládal výnos z této daně ve výši 9,9 mld. Kč, ve skutečnosti získal 9,3 mld. Kč. Z celostátního inkasa **daně z kapitálových příjmů** získaly rozpočty obcí 1,3 mld. Kč a krajů 0,5 mld. Kč. Z výnosů **daně z příjmů placené na základě daňového přiznání** rozpočtům obcí připadlo 10,5 mld. Kč a rozpočtům krajů připadlo 1,3 mld. Kč. V grafu 4.6 je vyjádřen podíl jednotlivých daní z příjmů fyzických osob v rozpočtech obcí a v grafu 4.7 v rozpočtech krajů.

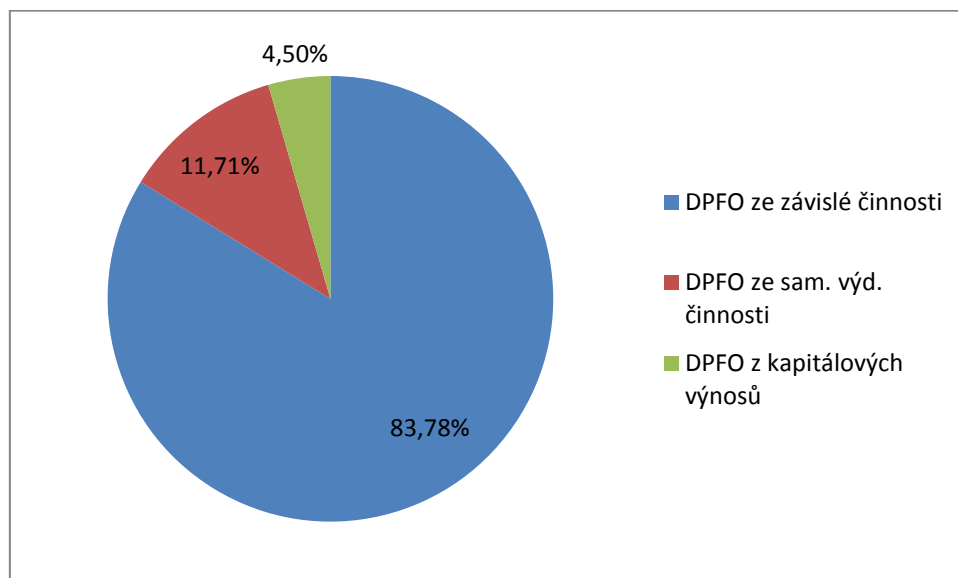
Graf 4.6 Podíl jednotlivých daní z příjmu fyzických osob na celkové dani v rozpočtech obcí za rok 2005

Zdroj: vlastní zpracování dle výnosů jednotlivých daní z příjmů fyzických osob za rok 2005

Největší podíl na dani z příjmů fyzických osob má daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti.

Graf 4.7 Podíl jednotlivých daní z příjmu fyzických osob na celkové dani v rozpočtech krajů za rok 2005

Zdroj: vlastní zpracování dle výnosů jednotlivých daní z příjmů fyzických osob za rok 2005

Stejně jako podíl daní z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti na obecních rozpočtech i u krajských rozpočtů má tato daň rozhodující část výnosů z daně z příjmů fyzických osob.

4.2.2 Výnos daně za rok 2006

V roce 2006 připadlo územně samosprávným celkům z celostátního výnosu daní 172,9 mld. Kč. Z toho rozpočty **obcí** získaly **130,6 mld. Kč** a **kraje** do svých rozpočtů získaly **42,3 mld. Kč**.

Z inkasa **daně z příjmů fyzických osob** bylo obcím převedeno **34,0 mld. Kč**, krajům pak připadlo **11,2 mld. Kč**. Z **daně z příjmů ze závislé činnosti** šlo do rozpočtu obcí 24,9 mld. Kč, o 1,2 mld. více než s čím rozpočty počítaly. Rozpočty krajů z této daně získaly 9,7 mld. Kč, počítaly z 9,1 mld. Kč. Do rozpočtu obcí bylo z **daně z příjmů z kapitálových výnosů** převedeno 1,5 mld. Kč, do rozpočtů krajů 0,6 mld. Kč. Z celostátního inkasa **daně z příjmů placené na základě daňového přiznání** obce získaly 7,5 mld. Kč. Krajům z této daně připadlo 0,9 mld. Kč. Ve srovnání s rokem 2005 se příjmy územních samosprávných celků velmi nelišily.

4.2.3 Výnos daně za rok 2007

Podíl rozpočtů územně samosprávných celků na výnosech daní činil 25,5 %, tedy 187,4 mld. Kč. Z toho na daňové příjmy **obcí** připadlo **141,4 mld. Kč**, **kraje** do svých rozpočtů získaly **46,0 mld. Kč**.

V roce 2007 bylo do rozpočtů obcí převedeno z výnosů **daně z příjmů fyzických osob** **36,9 mld. Kč**, do rozpočtů kraje bylo převedeno **12,4 mld. Kč**. Obecní rozpočty inkasovaly 27,9 mld. Kč z výnosů **daně z příjmů ze závislé činnosti**, plnění rozpočtů částka splňovala na 107 %. Krajské rozpočty z této daně získaly 10,8 mld. Kč, taktéž plnění rozpočtu na 107 %. Z výnosů **daně z příjmů ze samostatně výdělečné činnosti** obecní rozpočty inkasovaly 7,2 mld. Kč. Krajské rozpočty inkasovaly 0,8 mld. Kč a plnění rozpočtů bylo splněno jen na 94 %. Obce z inkasa daně z příjmů z kapitálových výnosů získaly 1,7 mld. Kč, u krajů částka činila 0,7 mld. Kč, plnění rozpočtů na 117 % u obcí a 121 % u krajů.

4.2.4 Výnos daně za rok 2008

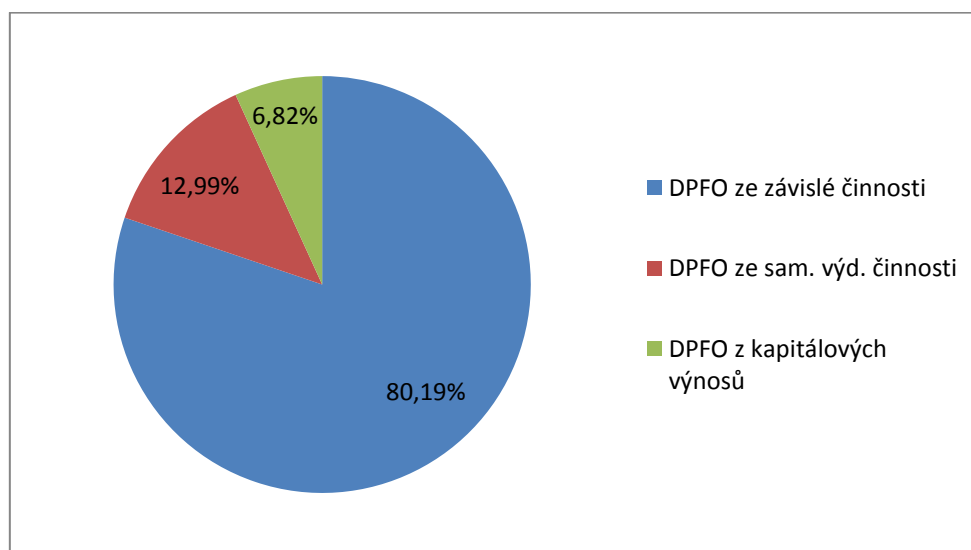
Celostátní výnos daně z příjmů fyzických osob v roce 2008 činil 152,2 mld. Kč. Inkaso z **daně z příjmů fyzických osob** bylo v obecních rozpočtech ve výši **36,5 mld. Kč**, v krajských rozpočtech tato výše činila **11,6 mld. Kč**. **Daň z příjmů ze závislé činnosti**

v rozpočtech obcí dosáhly výše 26,5 mld. Kč a splnila rozpočty na 99 %. U krajů daňový výnos činil 9,9 mld. Kč, plnění rozpočtu splnilo na 101 %. **Daň z příjmů ze samostatně výdělečné činnosti** v obecních rozpočtech činila 7,9 mld. Kč a v krajských rozpočtech byla částka ve výši 0,8 mld. Kč a splnila rozpočet na 108 %. Z inkasa **daně z příjmů z kapitálových výnosů** bylo převedeno do rozpočtů obcí 2,1 mld. Kč, do rozpočtů krajů bylo převedeno 0,8 mld. Kč. Tato částka splnila rozpočet na 140 %.

4.2.5 Výnos daně za rok 2009

V roce 2009 činilo celostátní inkaso daně z příjmů z fyzických osob 135,8 mld. Kč. Do obecních rozpočtů bylo převedeno z celostátního inkasa **daně z příjmů fyzických osob 30,8 mld. Kč**. Oproti roku 2008 tento výnos poklesl o 5,7 mld. Kč. Krajské rozpočty u této daně získaly **10,6 mld. Kč**. Pokles ve srovnání s rokem 2008 byl o 1,0 mld. Kč. Obecním rozpočtům z výnosu **daně ze závislé činnosti** připadlo 24,7 mld. Kč, krajským rozpočtům připadlo z této daně 9,3 mld. Kč. Z inkasa **daně z příjmů ze samostatně výdělečné činnosti** se do obecních rozpočtů dostaly pouze 4,0 mld. Kč, rozpočet byl splněn jen na 66 %. U krajských rozpočtů tomu bylo obdobně, částka 0,5 mld. Kč splnila předpokládaný rozpočet pouze na 68 %. Naopak inkaso z **daně z příjmů z kapitálových výnosů** byl splněn u obcí na 113 %, částka činila 2,1 mld. Kč. Krajské rozpočty z této daně získaly 0,8 mld. Kč. V grafu 4.8 je znázorněn podíl jednotlivých daní z příjmu fyzických osob na celkové dani rozpočtů obcí a v grafu 4.9 následně tentýž podíl u rozpočtů krajů.

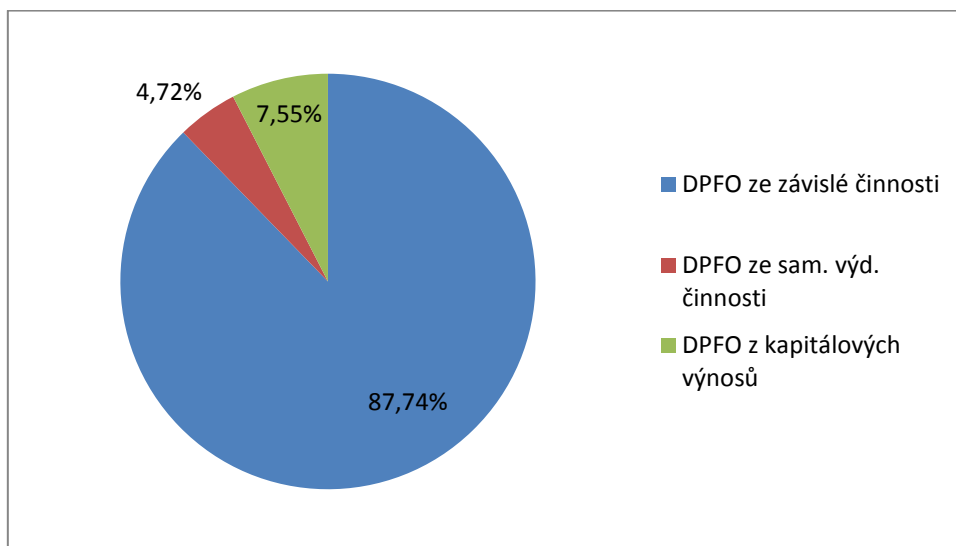
Graf 4.8 Podíl jednotlivých daní z příjmu fyzických osob na celkové dani v rozpočtech obcí za rok 2009

Zdroj: vlastní zpracování dle výnosů jednotlivých daní z příjmů fyzických osob za rok 2009

Ve srovnání s rokem 2005 je podíl výnosu daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti na rozpočtech obcí vyšší o 13 procentních bodů.

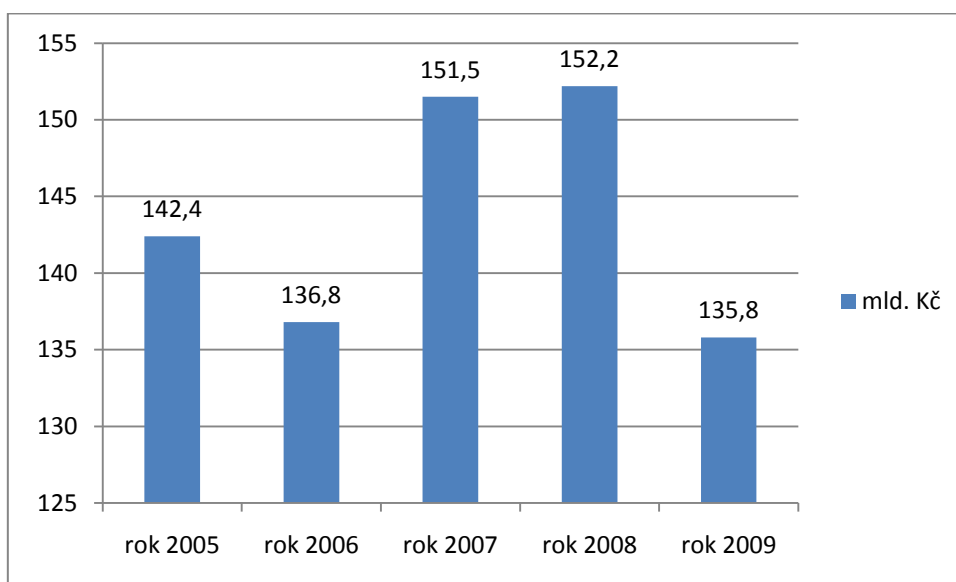
Graf 4.9 Podíl jednotlivých daní z příjmu fyzických osob na celkové dani v rozpočtech krajů za rok 2009

Zdroj: vlastní zpracování dle výnosů jednotlivých daní z příjmů fyzických osob za rok 2009

Výnosový podíl daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti na rozpočtech krajů se výrazně ve srovnání s rokem 2005 nezměnil.

Graf 4.10 Výnos daně z příjmů FO 2005 - 2009

Zdroj: vlastní zpracování dle zjištěných výnosů 2005 - 2009

Z grafu 4.10 je patrné jak se vyvíjel výnos daně z příjmů fyzických osob během poslední pěti let. V roce 2006 inkaso této daně kleslo o 5,6 mld. Kč, naopak od roku 2007 inkaso daně mírně stoupalo. V roce 2009 však znovu kleslo, a to dokonce o 16,4 mld. Kč. Na tento pokles výnosu daně, měla vliv celosvětová ekonomická krize, která vznikla ve Spojených státech z hypoteční krize v roce 2007. Hospodářství České republiky se nyní nachází v recesi a pomalým tempem se vrací k mírně rostoucí ekonomice, která v zemi panovala před rokem 2008.

Podíl daně z příjmů fyzických osob na celkovém podílu daňových příjmů, jež se inkasují za kalendářní rok, se neustále zvyšuje. V roce 2005 byla daň z příjmů fyzických osob až čtvrtým největším výnosem daňových příjmů. V roce 2009 je daň z příjmů fyzických osob druhou nejvýnosnější daní. Z delšího časového hlediska lze posoudit, že daň z příjmů fyzických osob nabývá na důležitosti a i do budoucna bude tato daň nedílnou součástí příjmové stránky veřejných rozpočtů.

5 Závěr

Cílem bakalářské práce bylo zhodnocení postavení daně z příjmů fyzických osob a charakteristika jejího postavení v daňovém systému České republiky. Tento cíl byl naplněn. V první kapitole práce je nastíněno postavení v daňovém systému České republiky a lze vidět její pozici ve srovnání s ostatními daněmi, které tvoří tento systém. Zvláště druhá kapitola pojednává o jednotlivých částech daně z příjmů fyzických osob. V této kapitole je objasněno, co daň z příjmů fyzických osob znamená, z čeho se skládá a koho se týká. Dále jakým způsobem a z čeho je daň z příjmů fyzických osob vybírána. V poslední kapitole došlo ke zhodnocení daně za časové období posledních pěti let, 2005-2009.

Vývoj daně z příjmů fyzických osob lze v České republice charakterizovat postupným snižováním sazeb až na jednotnou lineární sazbu, která činí 15 % ze základu daně, zvyšováním nezdanitelných částí daně, doplňováním odčitatelných položek. Zákon o dani z příjmů pojednává nejen o dani příjmů fyzických osob, ale také o dani z příjmů právnických osob, průběžným doplňováním tohoto zákona dochází k jeho stále složitější struktuře. Od roku 2008 je však snaha o jeho zjednodušení. Zpřesňuje se vymezení předmětu daně, co není jejím předmětem, podmínky pro oprávnění na osvobození a úlevy na daních. Stát má samozřejmě zájem na tom, aby nedocházelo k daňovým únikům, a do státní pokladny plynulo dostatečné množství finančních prostředků, které se dále přerozdělují veřejnými rozpočty. Přesnější a jednodušší zákony či ustanovení mají zabránit daňovým ztrátám z důvodu obcházení daňové povinnosti subjektů.

V rámci Evropské unie dochází ke sbližování jednotlivých daňových systémů pomocí tzv. harmonizace daní. V době, kdy mezinárodní ochod je nedílnou součástí fungování hospodářství je tato harmonizace či koordinace nutná. U daně z příjmů fyzických osob neboli důchodové dani jednotlivců však k této harmonizaci doposud nedošlo. Země Evropské unie mají tedy rozdílné sazby této daně. Avšak státy mezi sebou uzavírají dohody o zamezení dvojího zdanění příjmů.

Z dlouhodobého hlediska inkaso daně z příjmů fyzických osob neustále mírně vzrůstá. V důsledku růstu ekonomiky byl tento vývoj daňového výnosu pozitivně ovlivněn. Při větším počtu zaměstnaných osob se zvýšil počet poplatníků zatížených daňovým břemenem. Následkem celosvětové krize, která probíhala v roce 2008 až 2009, se ekonomika země dostala do recese. Dochází ke zvyšování nezaměstnanosti, hrubý domácí produkt klesá a tím

i výnos daně z příjmů fyzických osob nedosahuje výše jako v předchozích letech. Tempo růstu ekonomiky je však do budoucna, tedy od roku 2011, prognózováno jeho pomalým nárůstem.

Seznam literatury

[1] KUBÁTOVÁ, Květa. Daňová teorie a politika. 4. aktualizované vyd.: ASPI, a.s., 2006. ISBN 80-7357-205-2

[2] ŠIROKÝ, Jan. A kol. Daňová teorie s praktickou aplikací. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008. 301 s. ISBN 978-80-7400-005-8

[3] VANČUROVÁ, Alena; LÁCHOVÁ, Lenka. Daňový systém ČR aneb učebnice daňového práva. 9. aktualizované vyd. Praha: VOX, a.s., 2008. 320 s. ISBN 978-80-86324-72-2

[4] KUBÁTOVÁ, Květa. Daňová teorie – úvod do problematiky. 2. vyd. Praha: ASPI, a.s., 2009, 120 s. ISBN 978-80-7357-423-9

[5] RYLOVÁ, Zuzana, TUNKROVÁ, Zlata, ŠULC, Ivo, KRŮČEK, Zdeněk. Daňové zákony 2009 s komentářem změn. vyd. Brno: Computer Press, a. s., 2008, 191 s. ISBN 978-80-251-2366-9

[6] ŠIROKÝ, Jan. Daně v Evropské unii. 3 aktualizované vyd. Praha: Linde Praha, 2009, 354 s. ISBN 978-80-7201-746-1

[7] KUBEČKOVÁ, Magdaléna, DRASTÍKOVÁ, Jana. Bariéry podnikání na vnitřním trhu EU – aneb jak zdolat všechny překážky. ISBN 978-80-248-1903-7

[8] STARÝ, Marek a kol. Dějiny daní a poplatků. Praha: PBtisk, s. r. o., 2009, 207 s. ISBN 978-80-87109-15-1

Elektronické publikace:

[9] Státní závěrečný účet za rok 2005 [online], 2006,[cit.2010-04-24]. Dostupný z WWW: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet.html

[10] Státní závěrečný účet za rok 2006 [online], 2007,[cit.2010-04-24]. Dostupný z WWW: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet.html

[11] Státní závěrečný účet za rok 2007 [online], 2008,[cit.2010-04-25]. Dostupný z WWW: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet.html

Internetové zdroje:

[12] The Complete WorldWide Tax & Finance Site [online],2010, [cit.2010-04-26] Dostupný z WWW: <http://www.worldwide-tax.com/>

Seznam zkratk a symbolů

FO fyzická osoba

PO právnická osoba

MWh megawatthodina

GJ gigajoule

DPPO daň z příjmů právnických osob

DPFO daň z příjmů fyzických osob

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO)
- má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst.3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 7. 5 2010

.....
Kateřina Švecová

Adresa trvalého pobytu studenta:

Nový Malín 487

788 03 Nový Malín

Seznam příloh

Příloha č. 1 - Tabulka sazeb důchodové daně jednotlivců v zemích EU

Příloha č. 1

Tab. Sazby důchodové daně jednotlivců v zemích EU

Členský stát Evropské unie	Zkratka	Sazba daně (%)
Belgie	BE	25-50
Bulharsko	BG	10
Česká republika	CZ	15
Dánsko	DK	38-59
Estonsko	EE	20
Finsko	FI	7-30,5
Francie	FR	5,5-40
Irsko	IE	20-41
Itálie	IT	23-43
Kypr	CY	20-30
Litva	LT	15/20
Lotyšsko	LV	23
Lucembursko	LU	0-38
Maďarsko	HU	17 a 32
Malta	MT	15-35
Německo	DE	14-45
Nizozemí	NL	0-52
Polsko	PL	18/32
Portugalsko	PT	0-42
Rakousko	AT	21-50
Rumunsko	RO	16
Řecko	EL	0-40
Slovensko	SK	19
Slovinsko	SI	16-41
Španělsko	ES	24-43
Švédsko	SE	0-57
Velká Británie	GB	0-40

Zdroj: www.worldwide-tax.com

